

ISSN 1899-2064

Dialogi
Biblioteczne

**BIULETYN PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ
IM. JÓZEFA ŁOMPY W KATOWICACH**

2008

nr 1

Adres redakcji: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy
ul. kard. S. Wyszyńskiego 7
40-132 Katowice
tel. (32) 258-38-38 w. 44
e-mail: dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy
w Katowicach

Zespół redakcyjny: Anna Marcol - red. naczelny, Urszula Jankowska -
zastępca red. naczelnego, red. techniczny, Barbara Michałek - korekta

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	4
Z ŻYCIA BIBLIOTEKI	
Katarzyna Herich <i>Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach</i>	5
Anna Marcol <i>Wybrane formy współpracy ze środowiskiem oświatowym i akademickim w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach</i>	11
Anna Marcol <i>„Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy” – relacja z konferencji</i>	12
Anna Monsior (oprac.) <i>Zestawienie bibliograficzne publikacji (książek i artykułów) pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach za lata 1998 – 31.03.2008 - w wyborze</i>	13
LUDZIE KSIĄŻKI I PRASY	
Anna Marcol <i>Dr Matthias Kneip z Ratyzbony – poeta, publicysta i podróżnik</i>	18
<i>„Nikiszowiec posiada szczególny urok” – wywiad z M. Kneipem</i>	20
KULTURALNY ŚLĄSK	
Agnieszka Wawrzekiewicz <i>„Istnienie pomiędzy – o twórczości Szymona Gdowicza”</i>	22
PLACÓWKI OŚWIATOWE W REGIONIE	
Monika Kulik <i>Biblioteka Kolpinga dla dzieci i młodzieży w Mysłowicach-Wesołej</i>	24
Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA-BIBLIOTEKARZA	
Barbara Michałek <i>Jak nowocześnie i nietypowo uczcić Rok Herbertowski? (WebQuest w pracy nauczyciela-bibliotekarza)</i>	26
Anna Wierzbicka <i>Biblioterapia w pracy nauczyciela bibliotekarza PBW w Katowicach - Filii w Będzinie</i>	33
BIBLIOTEKA POLECA (oprac. Katarzyna Drogoś)	35

OD REDAKCJI

Przedstawiamy Państwu pierwszy numer „Dialogów Bibliotecznych” – pisma o charakterze informacyjno-poradnikowym, które powstaje w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach. Na jego łamach znajdują Państwo artykuły związane z działalnością naszej Biblioteki oraz materiały pomocne w codziennym warsztacie pracy nauczyciela bibliotekarza. Zamierzamy także publikować teksty opisujące dokonania wybranych placówek oświatowych, artykuły służące wymianie doświadczeń oraz wywiady z ludźmi książki i prasy.

W pierwszym numerze pragniemy Państwa zapoznać z pracą poszczególnych wydziałów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej i zestawieniem bibliograficznym publikacji pracowników. Prezentujemy również artykuł informujący o naszych akcjach oraz relację z konferencji naukowej „*Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy*”, którą zorganizowaliśmy w listopadzie 2007 r. Kolejne działy zawierają m. in. wywiad z dr. M. Kneipem – niemieckim poetą, badaczem i publicystą, artykuł o Bibliotece Kolpinga w Mysłowicach-Wesołej, scenariusz lekcji związanej z Rokiem Herbertowskim, relację z zajęć biblioterapeutycznych oraz recenzje wybranych nowości, które zakupiliśmy do naszych zbiorów.

Zapraszamy do lektury i zachęcamy do współpracy!

W imieniu Redakcji
Anna Marcol

INFORMACJE DLA AUTORÓW

Redakcja przyjmuje do druku materiały o treści popularnonaukowej związane z pracą dydaktyczną nauczycieli-bibliotekarzy.

Objętość tekstu do 4 stron maszynopisu, czcionka Times New Roman 10 pkt., odstęp 1 pkt. Do tekstu Autor powinien dołączyć krótką notatkę o sobie, adres do korespondencji, adres e-mail.

Zastrzegamy sobie prawo do skracania i redagowania tekstów. Nie zamówionych materiałów redakcja nie zwraca.

Z ŻYCIA BIBLIOTEKI

Katarzyna Herich*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach***PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA IM. J. LOMPY
W KATOWICACH**

W tym roku Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach będzie obchodzić 80-lecie swojego istnienia. Od 1928 roku oferuje czytelnikom swoje zbiory – księgozbiór gromadzony dla coraz liczniejszego grona użytkowników – studentów i nauczycieli, zawierający książki i czasopisma z zakresu pedagogiki, psychologii i nauk pokrewnych, nauk społecznych oraz wielu innych. Nasz czytelnik może wypożyczyć książkę lub skorzystać z niej na miejscu, może powielić interesujący go artykuł z czasopisma, może zawsze liczyć na pomoc wykwalifikowanych nauczycieli bibliotekarzy, którzy służą swoją wiedzą i pomagają w skorzystaniu z warsztatu informacyjno-bibliograficznego Biblioteki. Poczynając od 23 listopada 1928 roku, od pierwszej książki wpisanej do inwentarza, Biblioteka bezustannie rozwija się, gromadzi księgozbiór i służy czytelnikom.

Od 2002 roku Biblioteką kieruje pani dyrektor Maria Grabowska. Wraz z panią wicedyrektor Kazimierą Michalak zarządzają biblioteką macierzystą oraz siedemnastoma filiami Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej.

Biblioteka to przede wszystkim Wypożyczalnia i Czytelnia. O nich wiedzą czytelnicy i najczęściej z nich korzystają. Są także inne wydziały, o których należy wspomnieć, bo odgrywają one równie ważną rolę w funkcjonowaniu Biblioteki. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka to również wydziały: Informacji Bibliograficznej, Zbiorów Specjalnych – Zbiorów Audiowizualnych, Instruktażowo-Methodyczny Edukacji Regionalnej, Gromadzenia, Opracowania oraz Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Zachęcam do przeczytania krótkiej prezentacji poszczególnych komórek naszej Biblioteki.

WYPOŻYCZALNIA

Wypożyczalnia oferuje swoim czytelnikom bogaty księgozbiór z różnych dziedzin wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem pedagogiki i psychologii, programy nauczania, podręczniki szkolne, wydawnictwa regionalne (Silesiana) oraz wydawnictwa beletrystyczne.

Prawo do korzystania ze zbiorów Wypożyczalni mają nauczyciele zatrudnieni we wszystkich typach szkół i placówek oświatowo – wychowawczych w województwie śląskim oraz zamieszkali poza obrębem województwa śląskiego, ale pracujący lub studiujący na terenie województwa; studenci uczelni śląskich i słuchacze szkół pomaturalnych (również studenci innych uczelni zamieszkali na terenie województwa śląskiego) oraz inni czytelnicy związani z resortem edukacji narodowej.

Czytelnicy odwiedzający naszą Bibliotekę mają w Wypożyczalni do dyspozycji następujące katalogi:

- ✓ tradycyjny katalog kartkowy: alfabetyczny, rzeczowy (układ według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej) oraz podręczników i programów szkolnych,
- ✓ komputerowy katalog OPAC – umożliwia on przeszukiwanie elektronicznego katalogu książek zgromadzonych w Bibliotece, obejmującego wydawnictwa z lat 1988-2008. Dla czytelników dostępne są trzy stanowiska komputerowe. Informacje o tym, czy dana pozycja jest aktualnie dostępna można również uzyskać telefonicznie.

Na uwagę zasługuje fakt, że realizacja zamówień złożonych przez czytelników następuje niemalże natychmiast.

Na terenie Wypożyczalni znajdują się wydzielone z księgozbioru głównego Zbiory Specjalne, w których zgromadzono najcenniejsze zbiory biblioteki (m.in. starodruki, przedwojenne i dziewiętnastowieczne wydawnictwa z dziedziny pedagogiki, wydawnictwa albumowe, egzemplarze bibliofilskie). Zbiory te nie mogą być wypożyczane, można z nich korzystać jedynie w Czytelni. Nie ma również możliwości ich kserowania lub fotografowania ze względu na specyfikę i konieczność ich szczególnej ochrony.

CZYTELNIA

Z Czytelni Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej mogą korzystać wszyscy zainteresowani, niezbędne jest tylko posiadanie dowodu tożsamości i okazanie go przed skorzystaniem z księgozbioru.

Księgozbiór dobierany jest przede wszystkim do potrzeb środowiska nauczycielskiego oraz studentów kierunków pedagogicznych. Zbiory Czytelni obejmują: encyklopedie ogólne i specjalne, słowniki językowe, znaczeniowe i biograficzne, leksykony, bibliografie, informatory, kompendia z różnych dziedzin wiedzy, literaturę z zakresu pedagogiki i psychologii oraz nauk pokrewnych, piśmiennictwo z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, programy i podręczniki szkolne, poradniki metodyczne, skrypty, Silesiana, literaturę piękną – polską i obcą w wydaniu Biblioteki Narodowej, wydawnictwa ciągłe i prasę bieżącą.

Wydział ten udostępnia wydawnictwa zwarte i czasopisma z następujących dziedzin wiedzy: demografii, ekologii, ekonomii, filozofii i etyki, geografii, historii, językoznawstwa, kulturoznawstwa, literaturoznawstwa, nauk matematyczno-przyrodniczych, naukoznawstwa, oświaty, politologii, prawa, socjologii, statystyki, teologii.

W Czytelni znajduje się katalog alfabetyczny, obejmujący jedynie zbiory Czytelni oraz katalog czasopism zawierający podstawowe informacje dotyczące prenumerowanych wydawnictw ciągłych. Do dyspozycji czytelników udostępnione jest jedno stanowisko komputerowe, gdzie można przeglądać bazy: Bibliografii Zawartości Czasopism za lata 1996 – 2001, Przewodnika Bibliograficznego za lata 1996 – 2001, Encyklopedii PORTAL PWN z 2000 r.

Obecnie Czytelnia znajduje się w trakcie tworzenia komputerowej bazy danych o zbiorach w systemie PROLIB. Wszystkie czasopisma, których opisy widoczne są w katalogu on-line, dostępne są na miejscu, w Czytelni.

W Czytelni istnieje też możliwość powielenia materiałów bibliotecznych (inne materiały nie są kserowane) – z uwzględnieniem przepisów prawa autorskiego. Nie powiela

się materiałów wydanych przed rokiem 1945 r. oraz książek należących do Zbiorów Specjalnych Biblioteki.

WYDZIAŁ INFORMACJI BIBLIOGRAFICZNEJ

Wydział Informacji Bibliograficznej służy czytelnikowi pomocą w poszukiwaniu potrzebnych materiałów. Udziela informacji bibliotecznych i bibliograficznych. Czytelnik może je uzyskać bezpośrednio w Wydziale, telefonicznie oraz poprzez pocztę elektroniczną (e-mail).

Tuż przy wejściu do Wydziału mieści się Kartoteka Zagadnieniowa, która cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników. Zawiera ona opisy artykułów z czasopism, książek i ich fragmentów, które są dostępne w Czytelni. Obecnie w kartotece można znaleźć prawie 80 tys. opisów zgrupowanych w ponad 3000 haseł przedmiotowych z zakresu pedagogiki (w tym rozbudowany dział metodyki nauczania), psychologii, socjologii i nauk pokrewnych oraz bibliotekoznawstwa. Ponadto użytkownik znajdzie tu materiały repertuarowe (scenariusze imprez i uroczystości szkolnych) oraz regionalne (dotyczące Śląska).

Równolegle do tradycyjnej kartoteki, tworzona jest elektroniczna baza danych (w programie BIBLIOGRAFIA - system PROMAX), zawierająca opisy bibliograficzne od 2001 roku. Obecnie baza komputerowa zawiera ponad 50 tys. rekordów. Każdy czytelnik ma możliwość wydruku zestawień tematycznych według wybranych przez siebie kryteriów (hasło przedmiotowe, osoba, tytuł, nowości).

Ponadto w Wydziale Informacji Bibliograficznej gromadzone są zestawienia bibliograficzne obejmujące tematykę z różnych dziedzin wiedzy. Opracowywane są nie tylko przez pracowników biblioteki głównej, ale również pracowników filii PBW. Zestawienia bibliograficzne w formie tradycyjnej dostępne są w Wydziale, a niektóre również w formie elektronicznej na stronie internetowej biblioteki.

Pracownice Wydziału służą informacją i pomocą w przeszukiwaniu elektronicznych baz danych bibliotek naukowych takich jak np. Biblioteka Narodowa, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna czy też bazy biblioteczne wyższych uczelni. Udzielają również wskazówek, jak stworzyć bibliografię na określony temat oraz jak korzystać z warsztatu informacyjnego Biblioteki.

Aktualnie w Wydziale trwają prace związane z modernizacją języka haseł przedmiotowych, który, po ich ukończeniu, będzie zgodny ze słownikiem opracowanym przez Bibliotekę Narodową.

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI MULTIMEDIALNEJ

Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej (ICIM) w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Katowicach działa od lutego 2006 r. Powstało w ramach współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, przygotowanego przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu projektu pod nazwą "Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych".

Czytelnicy mają do dyspozycji sześć stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, możliwością przeglądania katalogu OPAC PBW oraz drukowania i skanowania materiałów. Stanowiska zaopatrzone są ponadto w pakiet Microsoft Office 2003, encyklopedię, wielki multimedialny atlas świata oraz słowniki PWN. Korzystanie ze stanowiska komputerowego w ICIM jest bezpłatne. Opłatą objęte są jedynie wydruki i skany materiałów.

Celem utworzenia ICIM było ułatwienie indywidualnego zdobywania i przetwarzania informacji dostępnej poprzez sieć Internet oraz informacji multimedialnej przez pracowników oświaty, nauki i kultury, studentów i uczniów jak również wspieranie procesu ustawicznego samokształcenia użytkowników oraz wspieraniu realizacji statutowych zadań biblioteki.

ICIM odgrywa istotną rolę w promocji Biblioteki w środowisku lokalnym. Z Centrum korzystają wszyscy chętni, którzy chcą poszerzać swoją wiedzę, poszukiwać informacji na dany temat czy też przeszukiwać biblioteczne bazy danych.

Od czytelnika wymagana jest elementarna znajomość obsługi komputera i programu, z którego chce skorzystać. Dyżurujący nauczyciel bibliotekarz nie udziela stałej pomocy w obsługiwaniu stanowiska komputerowego i oprogramowania aczkolwiek, w razie potrzeby, zawsze służy pomocą. W miarę potrzeb udziela również informacji dotyczących korzystania z Internetu i dostępnych baz danych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej przygotowano w maju 2007 roku cykl szkoleń dla seniorów (pod hasłem „*Niech Cię wnuki nie wyprzedzą*”) w ramach obchodów Tygodnia Bibliotek. Zorganizowano wtedy siedem spotkań z seniorami.

Zajęcia te, od momentu ich powstania, cieszą się ogromnym zainteresowaniem seniorów. Obejmują tematykę podstawowego użytkownika komputera, zaznajomienia się z edytorami tekstu, Internetem, pocztą elektroniczną, komunikatorami oraz podstawowymi informacjami dotyczącymi edycji zdjęć. Opiekun Centrum w jasny, konkretny i przystępny dla użytkowników sposób objaśnia tematykę zajęć, prowadzi ćwiczenia praktyczne oraz udziela wszelkich wskazówek, które mogą pomóc seniorom w opanowaniu materiału. Na uwagę zasługuje fakt doskonałego kontaktu w relacji nauczyciel bibliotekarz – seniorzy. Raz na pół roku organizowane są spotkania wszystkich grup użytkowników, podczas których rozdawane są potwierdzenia uczestnictwa w zajęciach komputerowych. Uczestnicy mają wtedy też możliwość udziału w przygotowanych specjalnie dla nich pokazach tematycznych.

W fazie projektów Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej jest możliwość stworzenia zajęć komputerowych dla osób niepełnosprawnych.

WYDZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH – ZBIORY AUDIOWIZUALNE

W Wydziale gromadzone i udostępniane są: płyty CD i DVD, nagrania wideo, taśmy magnetofonowe, płyty analogowe, dokumenty elektroniczne z zakresu: dydaktyki, pedagogiki, psychologii, socjologii, muzyki, edukacji europejskiej, regionalizmu oraz nauki języków obcych.

W zbiorach audiowizualnych gromadzone są również płyty CD z muzyką klasyczną, wydawnictwa encyklopedyczne, sfilmowane lektury szkolne czy też dzieła filmu światowego.

Czytelnicy, którzy chcieliby skorzystać ze zbiorów audiowizualnych, powinni posiadać aktualną kartę czytelnika. Zbiory udostępniane są bezpłatnie, na okres jednego tygodnia.

Wydział ten posiada katalog rzeczowy swoich zbiorów. Prowadzony jest też wykaz „*Nowych nabytków Wydziału Zbiorów Specjalnych - Zbiorów Audiowizualnych*”, który zawiera spis najnowszych materiałów, jest na bieżąco aktualizowany i udostępniany czytelnikom (również w formie elektronicznej na stronie internetowej biblioteki).

W najbliższym czasie planuje się modernizację Czytelni zbiorów audiowizualnych.

WYDZIAŁ INSTRUKTAŻOWO-METODYCZNY EDUKACJI REGIONALNEJ

Pracownik tego Wydziału organizuje szereg lekcji bibliotecznych, prelekcji oraz wystaw związanych z edukacją regionalną. Tematyką dominującą podczas lekcji bibliotecznych (organizowanych dla szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych) były: „*Górnośląskie Pejzaże*”, „*Ludzie i Tatry*”, „*Historia pisma, książki i bibliotek*”, „*Historia książki na Śląsku*”.

Prelekcje przeprowadzane są dla nauczycieli oraz studentów i obejmują tematykę dotyczącą edukacji regionalnej. Pracownik Wydziału do tej pory przeprowadził pogadanki dla: studentów Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego, bibliotekarzy bibliotek publicznych oraz nauczycieli-stażystów PBW w Katowicach.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się dźwiękowa prezentacja przezroczy tatrzańskich Krystiana Szczęsnego do muzyki Wojciecha Kilara z nagraniem tekstu o górach w interpretacji Krzysztofa Globisza pod tytułem „*Moje Tatry*”. Pokaz ten prezentowany był również w czasie świątecznego spotkania seniorów uczestniczących z zajęciach komputerowych w ICIM.

Pracownik Wydziału Edukacji Regionalnej zorganizował również szereg wystaw. Tematyka ekspozycji w gablotach była następująca: Wydawnictwa Oddziału Śląskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki 1968-2002, Beskid Śląski w grafice, Zbigniew Jóźwik (grafika) – ekslibrisy i małe formy graficzne. Prowadzona jest dokumentacja fotograficzna wszystkich wystaw, a część zbiorów eksponowanych na wystawach zgromadzona jest w Wydziale.

Ponadto w Wydziale Instruktażowo-Metodycznym Edukacji Regionalnej ma miejsce stała ekspozycja materiałów dotyczących edukacji regionalnej. Są to między innymi: grafiki, obrazy, rzeźby, przedmioty folklorystyczne, historyczny zabytkowy sprzęt alpinistyczny, eksponaty sztuki ludowej, zabytki z historii górnictwa oraz księgozbiór podręczny o tematyce regionalnej.

Pracownik tego Wydziału współpracuje również z innymi instytucjami kultury: Biblioteką Śląską, Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, Filharmonią Śląską oraz Muzeum Tatrzańskim.

WYDZIAŁ GROMADZENIA ZBIORÓW

Pracownice tego Wydziału zajmują się przede wszystkim analizą rynku wydawniczego i zakupami książek dla potrzeb Biblioteki. Zgodnie ze Statutem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej Wydział gromadzi literaturę z zakresu pedagogiki, psychologii, dziedzin pokrewnych oraz organizacji i zarządzania oświatą, publikacje naukowe i popularnonaukowe z różnych dziedzin wiedzy, literaturę piękną, dzieła klasyki polskiej i światowej oraz książki z zestawu lektur szkolnych, jak również piśmiennictwo z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, programy i podręczniki szkolne oraz wydawnictwa encyklopedyczne, słowniki i leksykony.

Zadaniem Wydziału Gromadzenia jest ewidencja nabytych materiałów bibliotecznych (tradycyjna – w księgach inwentarzowych oraz komputerowa w systemie Prolib) oraz prowadzenie dokumentacji związanej z rejestrowaniem rachunków i danych statystycznych.

W Wydziale prowadzone są księgi inwentarzowe (książek, podręczników, zbiorów audiowizualnych, broszur) oraz rejestry (rachunków, darów książek, darów podręczników, darów zbiorów audiowizualnych, rejestr książek zagubionych).

Pracownice Wydziału Gromadzenia biorą udział w procesie ubytkowania księgozbioru poprzez sporządzanie odpowiedniej dokumentacji oraz prowadzenie rejestru ubytków, zajmują się również uzupełnianiem komputerowej bazy danych.

WYDZIAŁ OPRACOWANIA ZBIORÓW

Pracownice Wydziału zajmują się przede wszystkim opracowywaniem zbiorów zwartych w systemie Prolib, jak również sporządzaniem kart katalogowych do opracowywanych wydawnictw.

Do zadań Wydziału należy też dbałość o stan katalogów tradycyjnych. Wykonywane są prace obejmujące wymianę zniszczonych kart katalogowych oraz okładek katalogu kłamrowego.

Wydział prowadzi również szereg akcji promujących Bibliotekę – współpracuje z nauczycielami bibliotekarzami katowickich szkół. Od kilku lat na terenie Biblioteki odbywają się spotkania nauczycieli. Ich efektem była organizacja kilku wystaw („Z życia bibliotek szkolnych”, „Galeria ekslibrisów”, „Gazetki szkolne”), dzięki którym pedagodzy mieli możliwość upowszechniania swoich placówek, a pracownice Wydziału - szansę wypromowania Biblioteki w środowisku lokalnym.

W Wydziale regularnie prowadzone są prace dotyczące przebudowy istniejącego języka haseł przedmiotowych zgodnie ze słownikiem opracowanym przez Bibliotekę Narodową. Pracownice Wydziału Opracowania czynnie uczestniczą w pracach zespołu do spraw Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej, jak również prowadzą w tym zakresie efektywną współpracę z filiami PBW oraz Wydziałem Informacji Bibliograficznej.

Jedną z pracownic Wydziału Opracowania zajmuje się szeroko pojętą promocją Biblioteki: uczestniczy w konferencjach naukowych, wygłasza referaty, ściśle współpracuje z Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w zakresie wspólnych przedsięwzięć oraz redaguje czasopismo bibliotekarskie.

Przedstawione powyżej informacje w skrócie opisują naszą Bibliotekę. Pokazują to, co my, nauczyciele bibliotekarze robimy na co dzień i również to wszystko co należy zrobić, żeby czytelnik wychodził z naszej Biblioteki zadowolony. Bo przecież na tym – przede wszystkim – polega nasza praca.

Serdecznie zapraszamy do odwiedzenia naszej Biblioteki.

*****

Artykuł oparłam na informacjach zebranych od kierowników poszczególnych Wydziałów, korzystałam również z wiadomości zawartych na stronie internetowej Biblioteki oraz z publikacji jubileuszowej „75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach: 1928-2003” [pod red. Elżbiety Herich].

Katarzyna Herich
nauczyciel-bibliotekarz,
Wydział Informacji Bibliograficznej
PBW w Katowicach

Anna Marcol

*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach*

WYBRANE FORMY WSPÓŁPRACY ZE ŚRODOWISKIEM OŚWIATOWYM I AKADEMICKIM W PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTECE WOJEWÓDZKIEJ IM. J. LOMPY W KATOWICACH

Od początku swego istnienia Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach współpracuje z lokalnym środowiskiem oświatowym. Do tradycyjnych form współpracy należą: tworzenie zestawień bibliograficznych dla nauczycieli, organizacja zajęć bibliotecznych, udzielanie porad merytorycznych i metodycznych bibliotekarzom szkolnym, udostępnianie wybranych zbiorów na potrzeby ekspozycji oraz wystawianie prac uczniów i przedszkolaków na terenie Biblioteki.

Bibliotekarze dysponuje również specjalną ofertą dla osób zainteresowanych problematyką Górnego Śląska, wokół której koncentrują się działania Wydziału Instruktażowo-Metodycznego Edukacji Regionalnej. W ostatnich latach jego pracownicy przygotowywali prelekcje, konkursy, ekspozycje i prezentacje.

Powodzeniem cieszą się spotkania informacyjne dla nauczycieli. Ich efektem była między innymi organizacja wystaw, promujących działalność kilkunastu katowickich szkół (podstawowych, gimnazjalnych i licealnych). W latach 2004-2008 prezentowały się one w ramach następujących cykli wystawowych: „Z życia bibliotek szkolnych”, „Galeria exlibrisów”, „Gazetki szkolne” oraz „Uczniowskie pasje twórcze”.

Od 2006 r., oprócz tradycyjnych form współpracy, kierowanych do bibliotekarzy szkolnych i nauczycieli, nawiązano kontakty z lokalnym środowiskiem akademickim. W roku szkolnym 2006/2007 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka podjęła współpracę z Kołem Naukowym "Sodalitas Bibliologica Silesiana" organizując i popularyzując zbiorke książek dla szkół polonijnych, w której uczestniczyły jej filie w Będzinie, Piekarach Śląskich, Sosnowcu i Świętochłowicach. Na apel Biblioteki odpowiedziały także szkoły z Katowic (Gimnazjum nr 10, Gimnazjum nr 22, Gimnazjum nr 23, Szkoła Podstawowa nr 29), Czeladzi (Zespół Szkół Specjalnych) i Łazisk Górnych (Szkoła Podstawowa nr 6), które wsparły tę inicjatywę.

Ilość zebranych wydawnictw przerosła oczekiwania. W sumie zgromadzono ponad 4 tys. woluminów, z których wybrano pozycje najbardziej przydatne dla polskich uczniów i nauczycieli mieszkających poza Polską. Zebrany księgozbiór został przekazany pani Ewie Słabej Rónay - dyrektorowi Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech, w której będzie służył jako pomoc w nauce języka ojczystego.

Zbiórka polonijna zachęciła pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej do organizacji akcji pod hasłem "Uzupełnij swoją domową biblioteczkę!". Na jej potrzeby przeznaczono dobrze zachowane książki literackie, biograficzne, naukowe i popularnonaukowe, których nie zakwalifikowano do przekazania Polonii węgierskiej. Dzięki tej inicjatywie osoby odwiedzające bibliotekę macierzystą od semestru letniego roku szkolnego 2006/2007 mogą bezpłatnie wzbogacać swoje domowe księgozbiory. Książki trafiają w ręce czytelników biblioteki, uczniów, nauczycieli, studentów i zaprzyjaźnionych bibliotekarzy, dla których przygotowano kilkaset wyselekcjonowanych tytułów z zakresu

literatury dziecięco-młodzieżowej. Przekazano je m. in. placówce opiekuńczo-wychowawczej "Świetlica Kolpinga" w Mysłowicach.

Na stałe zainteresowanie mogą liczyć bezpłatne zajęcia komputerowe dla seniorów, organizowane od maja 2007 r. w Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej PBW, ponieważ pozwalają osobom starszym na bezstresowe zapoznanie się z obsługą komputera. Program pięciodniowych spotkań zorganizowanych pod hasłem "Niech cię wnuki nie wyprzedzą", opracowała Urszula Jankowska. W jej zajęciach uczestniczą najczęściej osoby między 60 i 85 rokiem życia. Są to przede wszystkim słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Katowicach, który zamieścił wzmiankę o akcji Biblioteki na swojej stronie internetowej. Do tej pory przeprowadzono ponad dwadzieścia cykli zajęciowych.

W 2007 r., z inicjatywy wicedyrektor Kazimierzy Michalak, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka zorganizowała również konferencję naukową, pierwszą tego formatu imprezę od początków jej istnienia. W trakcie obrad wysłuchano 12 referatów zaprezentowanych przez badaczy i bibliotekarzy, na temat roli biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy.

Akcje, które w ostatnich latach były zorganizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. J. Lompy w Katowicach, umożliwiły nawiązanie współpracy ze środowiskiem nauczycieli, bibliotekarzy, studentów i słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Pozwoliły na pozyskanie nowych czytelników oraz promocję Biblioteki w regionie.

Anna Marcol
nauczyciel-bibliotekarz,
Wydział Opracowania Zbiorów
PBW w Katowicach

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach

ROLA BIBLIOTEKI W KSZTAŁTOWANIU SPOŁECZEŃSTWA WIEDZY – RELACJA Z KONFERENCJI

W dniu 8 listopada 2007 r. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach przy współudziale Wydziału Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie zorganizowała konferencję naukową nt. *Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy*.

Konferencja była adresowana do szerokiego grona bibliotekarzy i nauczycieli, aby pomóc im we właściwym wspomaganie uczniów w poszukiwaniu informacji. Stanowiła także okazję do wymiany doświadczeń oraz pogłębienia wiadomości związanych z teorią społeczeństwa informacyjnego.

Podczas obrad wysłuchano pięciu referatów o charakterze teoretycznym, wygłoszonych przez pracowników naukowych: prof. zw. dr hab. Stanisława Juszczyka – dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (*Rola edukacji w społeczeństwie wiedzy*), prof. dr hab. Włodzimierza Goriszowskiego – dziekana Wydziału Nauk Społecznych WSP TWP w Warszawie (*Ciągłość i zmiana podstawowych funkcji biblioteki*), prof. zw. dr hab. Jana Malickiego – dyrektora Biblioteki Śląskiej w Katowicach, przewodniczącego Krajowej Rady Bibliotecznej (*Biblioteki wobec przemian społeczeństwa informacyjnego*), dr. Janusza Trawkę – prezesa Stowarzyszenia „Komputer i Sprawy Szkoły” (*Nauczyciel kreatorem społeczeństwa informacyjnego*) oraz dr Hanę Langer i dr Agnieszkę Bajor z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UŚ w Katowicach (*Modele współpracy bibliotek szkolnych i pedagogicznych na rzecz społeczeństwa informacyjnego*).

W konferencji uczestniczyli również praktycy, którzy zaprezentowali siedem wystąpień: mgr Bogumiła Urban – dyrektor Biblioteki Oddziału Zamiejscowego Wyższej Szkoły Bankowej w Chorzowie (*Biblioteka zmienia się...*), dr Renata Sowada ze Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 w Częstochowie (*Biblioteka szkolna w społeczeństwie informacyjnym. Działalność Biblioteki Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 w Częstochowie*), mgr Urszula Jankowska z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach (*Technologie informacyjne wyzwaniem dla osób starszych*), mgr Alina Grabna z Gimnazjum nr 5 w Częstochowie (*Biblioteka instytucją kształtującą osobowość młodego czytelnika w społeczeństwie informacyjnym*), mgr Anna Konieczko z Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w Katowicach (*Bibliotekarz uczący się wizytówką biblioteki*), mgr Anna Marcol z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach (*Czasopisma w Internecie jako przejaw społeczeństwa informacyjnego. Przegląd tytułów publikowanych na stronach internetowych polskich bibliotek*) oraz mgr Agnieszka Morgała z Biblioteki Wydziału Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach WSP TWP w Warszawie (*Rola bibliotekarza szkolnego w procesie edukacyjnym uczniów mających trudności w nauce*).

Konferencja wzbudziła duże zainteresowanie w środowisku bibliotekarskim. W obradach wzięło udział ponad 250 uczestników z całej Polski.

Anna Marcol

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE PUBLIKACJI (KSIĄŻEK I ARTYKUŁÓW) PRACOWNIKÓW PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. J. LOMPY W KATOWICACH ZA LATA 1998 – 31.03.2008 - W WYBORZE¹

DROGOŚ KATARZYNA

- Internet i opracowanie wydawnictw zwartych / Katarzyna Drogoś. W: Biblioteka pedagogiczna w społeczeństwie informacyjnym : materiały konferencyjne : Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Pedagogicznych, Ośrodek Szkoleniowy CODN w Sulejówku 11-12 październik 2005. – Warszawa : CODN, 2005. - S. 49-50.

DYBA KRYSZYNA

- Edukacja regionalna w PBW / Krystyna Dyba. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 49-50.
- Historia: materiały pomocnicze dla nauczycieli i uczniów / Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie ; [materiały przygot. Ewa Chorąży, Barbara Andrzejewska, Krystyna Dyba]. - Katowice: WOM, 2000.
- Historia na ulicach Katowic : propozycje zajęć z edukacji regionalnej / Krystyna Dyba. - Katowice : MHK, 1998.
- Jestem stąd, z Górnego Śląska : edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie: program nauczania ścieżki edukacyjnej dla szkół ponadgimnazjalnych / Krystyna Dyba . - Toruń : Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, 2004.
- Jestem stąd, z Górnego Śląska. Cz. 1 [program nauczania edukacji regionalnej w szkołach ponadgimnazjalnych] / Krystyna Dyba // Wiadomości Historyczne. - 2005, nr 2, s. 24-33.
- Jestem stąd, z Górnego Śląska. Cz. 2 [program nauczania edukacji regionalnej w szkołach ponadgimnazjalnych] / Krystyna Dyba // Wiadomości Historyczne. - 2005, nr 3, s. 35-44.
- Powrót śląskiego krajobrazu / Krystyna Dyba // Krajobrazy Dziedzictwa Narodowego. - 2002, nr 3, s. 3-17.
- Sfrunął na Śląsk orzeł biały... : 80 rocznica Plebiscytu i III Powstania Śląskiego / Krystyna Dyba, Danuta Siwczyk. – Katowice : Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Katowicach; Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, 2001.
- Starożytność / pod red. Krystyny Dyby. - Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000.
- Szukać podobieństw, rozumieć różnice - edukacja międzykulturowa w szkole / Krystyna Dyba // Forum Nauczycieli. - 2003, nr 3, s. 25-33.
- Szukać podobieństw, rozumieć różnice - edukacja międzykulturowa w szkole : jakiej edukacji nam potrzeba? / Krystyna Dyba // Dyrektor Szkoły. - 2002, nr 6, s. 11-13.

GRABOWSKA MARIA

- Działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach: wybrane aspekty / oprac. Rada Biblioteki PBW w Katowicach, w składzie: Kazimiera Michalak [i in.]; red. merytoryczna Maria Grabowska, Anita Góral. – Katowice: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, 2005.
- Najciekawsze zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach / Maria Grabowska. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 23-33.

HERICH ELŻBIETA

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach zaprasza... / Elżbieta Herich. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. – [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. – S. 17-20.

KONTNY CELINA

- Czy potrzebna jest nam wiedza o potopie? / Celina Kontny // Śląsk. - 2001, nr 5, s. 73.
- O sarmacie początków XVII wieku – na podstawie jego własnych zapisków na marginesach lektury / Celina Kontny. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 37-44.

- Ogrody sarmackie i niesarmackie / Celina Kontny // Kurier Literacki. - 2002, nr 3, s. 13-14.
- Wykorzystanie Internetu przy ustalaniu danych bibliograficznych wydawnictw należących do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach / Celina Kontny. W: Biblioteki pedagogiczne w społeczeństwie informacyjnym: Ogólnopolska Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Pedagogicznych, Ośrodek Szkoleniowy CODN w Sulejówku 11-12 października 2005 r.: materiały konferencyjne. - Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2005. – S. 55-56.

MARCOL ANNA

- IV Spotkanie Polonijne / Anna Marcol // Magazyn Kulturalny ZARYS [Messel]. - T. 6 (2007), s. 242-243.
- Arno Giese – człowiek, który łączy / Anna Marcol // Fakty [Mannheim]. - 2007, nr 9, s. 12.
- Biblioteki polskie za granicą : przeszłość i współczesność / pod red. Marii Kalczyńskiej i Danuty Sieradzkiej. Katowice 2007 / [recenzja] Anna Marcol // Pro Polonicum [Fribourg]. - 2006, nr 9, s. 32.
- Doktor Matthias Kneip – poeta, eseista, autor prac naukowych i popularnonaukowych oraz popularyzator literatury i kultury polskiej w Niemczech / Anna Marcol. W: Nasze debiuty : Sympozjum Koła Naukowego „Sodalitas Bibliologica Silesiana” / red. Leonard Ogierman. – Katowice : Koło Naukowe „Sodalitas Bibliologica Silesiana”, 2006. - S. 67-80.
- Gabinet Książki i Prasy Polskiej w Niemczech / Anna Marcol [i in.] // Samo Życie [Dortmund] . - 2006, nr 10, s. 8.
- Gabinet Książki i Prasy Polskiej w Niemczech powstał przy Państwowym Instytucie Naukowym – Instytucie Śląskim w Opolu / Anna Marcol // Śląsk Opolski. - 2006, nr 2, s. [69]-71.
- Gabinet Książki i Prasy Polskiej w Niemczech przy Państwowym Instytucie Naukowym – Instytut Śląskim w Opolu / Anna Marcol // Kalejdoskop [Hamburg] . -2007, nr 1, s. 16-17.
- Interview mit Dr. Matthias Kneip / Matthias Kneip / [rozm. przepr. Anna Marcol] // Kalejdoskop [Hamburg] . - 2007, nr 12, s. 5-6.
- Literacki obraz Śląska w poezji Matthiasa Kneipa / Anna Marcol // Roździeń.- 2005, nr 8, s. 7.
- Matthias Kneip – polonofil i poeta Bawarii / Anna Marcol. W: Polonik Monachijski [Monachium]. - 2005, nr 1 [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: www.polonikmonachijski.de/76309/80909.html.
- Nowe formy współpracy z lokalnym środowiskiem w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / Anna Marcol. W: Warsztaty Bibliotekarskie. - 2007, nr 2/3(22/23) [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2007/2-3/070208.htm.
- O nietypowej bibliotece / Anna Marcol. W: Warsztaty Bibliotekarskie. - 2007, nr 4 (24) [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2007/4/070407.htm.
- Polonofil i poeta Bawarii / Anna Marcol // Samo Życie [Dortmund]. - 2005, nr 16, s. 77.
- Polska biblioteka w Cerlicku / Anna Marcol // Fakty Polonijne [Mannheim]. - 2005, nr 25, s. [1].
- Prace doktorskie i studia trzeciego stopnia z dziedziny bibliologii na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego (1997-2006) / Anna Marcol. W: Biuletyn EBIB. - 2007, nr 10(91) [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: <http://www.ebib.info/2007/91/a.php?marcol>.
- Profesor Heinz Kneip – badacz i popularyzator literatury polskiej w Niemczech / Anna Marcol // Kurier Polonica [Berlin]. - 2006, nr 1, s. 16.

- Z sercem w plecaku przez Polskę / Anna Marcol // Kurier Polonica [Berlin]. - 2006, nr 1, s. 13.

MICHALAK KAZIMIERA

- Działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach : wybrane aspekty / oprac. Rada Biblioteki PBW w Katowicach, w składzie: Kazimiera Michalak [i in.]; red. merytoryczna Maria Grabowska, Anita Góral. - Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, 2005.
- Horyzonty edukacyjne działalności Biblioteki Pedagogicznej / Kazimiera Michalak. W: Wizja polskiego bibliotekarstwa edukacyjnego w zjednoczonej Europie : materiały konferencyjne : Bytom 27 marca 2003 r. – Bytom : Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji , 2004 . - S. 93-94.

MICHAŁEK BARBARA

- Biblioteki narodowe na świecie : zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1990-2003 / oprac. Barbara Michałek. W: Warsztaty Bibliotekarskie . – 2004, nr 3(11) [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2004/3/040310.htm.
- Edukacja międzykulturowa: zestawienie tematyczne w wyborze za lata 1990-2003 / oprac. Barbara Michałek. W: Warsztaty Bibliotekarskie. – 2004, nr 2(10) [dostęp: 27 marca 2008]. Dostęp w: www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2004/2/040207.htm
- Książka tradycyjna czy multimedialna? : (scenariusz lekcji bibliotecznej w gimnazjum lub klasie I LO) / Barbara Michałek // Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 12, s. 15-16.
- Przecież Człowiek narodził się ludziom : (scenariusz bożonarodzeniowego przedstawienia w dziesięciu przystankach) / Barbara Michałek // Wszystko dla Szkoły. - 2007, nr 7-8, s. 16-19.
- Sonet IV Mikołaja Sępa Szarzyńskiego jako utwór retoryczny : (propozycja metodyczna) / Barbara Michałek // Wszystko dla Szkoły. - 2004, nr 10, s. 11-13.
- System „Promax” w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Katowicach / Barbara Michałek // Poradnik Bibliotekarza. - 2005, nr 9, s. 32-34.
- Współczesny mit czy parabola? : („Władca much” Williama Goldinga) / Barbara Michałek // Wszystko dla Szkoły. - 2008, nr 2, s. 13-16.
- Wszystkie barwy miłości : scenariusz imprezy z okazji Dnia Zakochanych (lub rocznic śmierci poetek Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i Małgorzaty Hillar) / Barbara Michałek // Wszystko dla Szkoły. - 2006, nr 1, s. 15-16.

OZIEMBLEWSKA REGINA

- Najstarsze dzieła w wydziale zbiorów specjalnych PBW w Katowicach / Regina Oziemblewska. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 35-36.

PASZTA ANDRZEJ

- Działania Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach na rzecz edukacji ekologicznej / Andrzej Paszta. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 45-47.

SZCZĘSNY KRYSZTYAN

- Oddział Śląski TPK [za lata 2001-2002] / Krystian Szczęsny // Komunikat Towarzystwa Przyjaciół Książki. - Nr 78 - 82 (2004), s. 31-33.
- Statut Śląskiego Towarzystwa Miłośników Książki i Grafiki : uchwalony na Walnym Zebraniu 17 grudnia 2002 roku / wstęp Krystian Szczęsny. – Katowice : ŚTMKiG, 2005.
- Śląskie Towarzystwo Miłośników Książki i Grafiki [za lata 2003-2005] / Krystian Szczęsny // Akapit. – T. 1 (2006), s. [89] – 91.
- Śląskie Towarzystwo Miłośników Książki i Grafiki [za rok 2006] / Krystian Szczęsny // Akapit. - T 2 (2007), s. 56.
- Śląskie Towarzystwo Miłośników Książki i Grafiki kontynuatorem tradycji Oddziału Śląskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki / Krystian Szczęsny // Książnica Śląska. - T. 28 (2001 – 2003), s. 208-209.

SZYMAŃSKA JUTA

- Historia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach / Juta Szymańska. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. – S. 9-12.
- Kalendarium Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach : lata 1928-2003 / Juta Szymańska. W: 75 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / red. Elżbieta Herich. - [Katowice: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy, 2003]. - S. 13-16.
- Najcenniejsze dzieła Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / Juta Szymańska // Forum Nauczycieli. - 2002, nr 1, s. 40-42.

¹ Zestawienie nie obejmuje publikacji pracowników zatrudnionych w filiach PBW.

Opracowała Anna Monsior
nauczyciel-bibliotekarz,
Wypożyczalnia
PBW w Katowicach

LUDZIE KSIĄŻKI I PRASY

Anna Marcol

*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach*

**DR MATTHIAS KNEIP Z RATYZBONY – POETA, PUBLICYSTA
I PODRÓŻNIK**

W szukaniu drogi do wzajemnego porozumienia polsko-niemieckiego istotną rolę odgrywa działalność promotorów polskiej kultury. W ich poczet wpisał się już dr Matthias Kneip (rocznik 1969) – niemiecki poeta, publicysta, badacz i podróżnik, który w 1995 r., po ukończeniu studiów z zakresu germanistyki, rusycystyki i politologii na uniwersytecie w Ratyzbonie, przypadkowo trafił do Opola. Przez rok pracował na Uniwersytecie Opolskim i zbierał materiały do swojej pracy doktorskiej, którą poświęcił roli języka niemieckiego i polskiego na Górnym Śląsku po roku 1921.¹ Od tej pory stale się przemieszcza między polską i niemiecką przestrzenią kulturową, a refleksje i obserwacje z podróży publikuje na łamach swoich książek i antologii.

W 1998 r. we Wrocławiu ukazał się dwujęzyczny zbiór wierszy i esejów „Farbe für Schwarz Weiß. Barwy na czarno-białym”, który jest świadectwem osvajania się niemieckiego autora z polskością, poznawania mentalności Polaków i kraju nad Wisłą. Do spisywania swoich wrażeń w formie prozatorskiej zachęcił go Tadeusz Różewicz, który wraz z prof. Hubertem Orłowskim napisał rekomendację do tego tomiku.

Jedną z najważniejszych publikacji literackich M. Kneipa jest książka „Grundsteine im Gepäck. Begegnungen mit Polen” (2002). W 2005 r. została opublikowana w polskiej wersji językowej przez Wydawnictwo Dolnośląskie we Wrocławiu pod tytułem „Z sercem w plecaku. Spotkania z Polską”. Mozaika zawartych w niej wierszy i esejów podróżniczych tworzy wizerunek współczesnej Polski i zamieszkujących ją ludzi. Jest to portret ukazany z różnych punktów widzenia, postrzegany przyjaznymi oczami niemieckiego poety, przypatrującego się Polakom na ulicy, w tramwajach i kawiarniach. Autor zawarł w niej także liczne wątki biograficzne, związane z historią jego rodziców, którzy pochodzą z Górnego Śląska, pracą na Uniwersytecie Opolskim, podróżami przez polskie miasta oraz spotkaniami z T. Różewiczem.

Interesujący dla polskiego czytelnika jest również dwujęzyczny tomik poetycki „Między nami. Unter uns” (2004), wydany przez Bibliotekę Śląską w Katowicach. Zawiera kilka wierszy dotyczących Śląska oraz teksty stanowiące refleksję nad codziennym życiem. Feliks Netz zauważył, że wizja świata wyłaniająca się z wersów poezji M. Kneipa, to rzeczywistość sieci i globalnego hipermarketu, w którym wszystko można kupić, gdzie towarem staje się także człowiek... Dlatego w swojej przedmowie do tego zbioru podkreślił, iż niemiecki poeta „[...] przychodzi do nas w samą porę ze swoimi wierszami.

Warto Go posłuchać, ponieważ ma coś ważnego do powiedzenia”.

Najnowsza książka literata „Polenreise. Orte die ein Land erzählen” jest publikacją prozatorską. Przybrała formę literackiego przewodnika po 35 polskich miastach i miejscowościach. Powstała z myślą o czytelnikach niemieckich, ale także polski odbiorca, co podkreślił w nocie rekomendującej Adam Zagajewski, może się z niej dowiedzieć czegoś ciekawego o swoim kraju.

Od 2000 r. M. Kneip jest współpracownikiem naukowym Deutsches Polen-Institut w Darmstadt [Niemieckiego Instytutu Polskiego w Darmsztadzie], placówki powołanej w celu popularyzacji polskiego dorobku kulturowego i literackiego na obszarze Niemiec. W ramach swojej pracy w Instytucie, zajmuje się m. in. promowaniem Polski wśród niemieckiej młodzieży, propagowaniem nauki języka polskiego w Niemczech, moderacją odczytów z polskimi literatami oraz opracowywaniem podręczników. Razem z Manfredem Mackiem opublikował dwie książki, z których niemieccy gimnazjaliści mogą czerpać wiedzę na temat polskiej literatury i historii oraz ich powiązań literaturą i historią niemiecką.²

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat M. Kneip wiele podróżował, a relacje ze swoich wyjazdów zagranicznych opublikował na łamach niemieckiej prasy. Dotyczą one najczęściej sytuacji społeczno-politycznej w krajach byłego „bloku wschodniego”, przede wszystkim w Polsce. Opiniotwórcze gazety polskie i niemieckie zamieszczają także na bieżąco jego komentarze na temat relacji polsko-niemieckich, w których podobnie jak w twórczości literackiej, próbuje kreować prawdziwe oblicza Polski i Niemiec, odbiegające od stereotypowych wyobrażeń.

Najważniejsze publikacje literackie M. Kneipa:

- ***Polenreise. Orte die ein Land erzählen.*** Paderborn: House of the Poets, 2007.
- ***Z sercem w plecaku. Spotkania z Polska.*** Przeł. U. i B. Ploszczyk. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2005.
- ***Liebes Verhältnisse.*** Paderborn: House of the Poets, 2005.
- ***Grundsteine im Gepäck. Begegnungen mit Polen*** [CD]. Regensburg: Lohrbär-Verlag, 2005.
- ***Między nami. Unter uns.*** Przeł. P. Kocybik. Katowice: Biblioteka Śląska, 2004.
- ***Grundsteine im Gepäck. Begegnungen mit Polen.*** Paderborn: House of the Poets, 2002.
- ***Zärtlich kriegen. Gedichte.*** Paderborn: House of the Poets, 2000.
- ***Barwy na czarno-białym. Farbe für Schwarz-Weiß.*** Przeł. M. Fiałek. Wrocław: Wydawnictwo „Wacław Bagiński”, 1998.
- ***In meiner Faust den Tag. Gedichte.*** Viechtach: Edition lichtung, 1998.
- ***Einmal Leben und zurück. Gedichte.*** Amberg: Buch- und Kunstverlag Oberpfalz, 1995.

¹ M. Kneip: *Die deutsche Sprache in Oberschlesien. Untersuchungen zur politischen Rolle der deutschen Sprache als Minderheitensprache 1921-1998.* Dortmund 1999, 2000.

² M. Kneip, M. Mack: *Polnische Literatur und deutsch-polnische Literaturbeziehungen.* Berlin 2003; M. Kneip, M. Mack: *Polnische Geschichte und deutsch-polnische Beziehungen im Unterricht.* Berlin 2007.

„NIKISZOWIEC POSIADA SZCZEGÓLNY UROK” – WYWIAD Z M. KNEIPEM**A. Marcol: Skąd wziął się pomysł napisania książki POLENREISE?**

M. Kneip: Podczas jednego ze szkolnych odczytów zapytałem uczniów: „Dlaczego nie pojedziecie do Polski?” Wówczas odpowiedzieli mi: „Do Polski? Przecież tam wszystko jest czarno-białe, tam ukradną nam auta, ponadto brud..., nie, pojedziemy raczej do Włoch!” Wtedy zapytałem: „Do Włoch? Ale przecież tam jest mafia! I Berlusconi! I tam też ukradną auta!” Wówczas rozżalili się nieco i wyjaśnili mi, że z Włochami wiążą się piękne skojarzenia, jak plaże, dolce vita, makaron itp. Nagle sami spostrzegli, że o Polsce właściwie nic nie wiedzą i zapytali mnie, dlaczego warto do niej pojechać... Wtedy przyszedł mi do głowy pomysł tej książki. Jak opisałem Polskę? Co znaczącego jest w tym kraju? Odpowiedzią jest POLENREISE.

A.M.: Jak długo trwały prace nad książką?

M.K.: Pracowałem nad tą książką mniej więcej dwa lata, naturalnie z przerwami. Odbyłem wiele podróży do Polski, odwiedziłem miejsca, które opisałem i zrobiłem także fotografie. Niektóre rozdziały, np. „Uhrmacher” [„Zegarmistrz”], czy „Bettler in Breslau” [„Żebrak we Wrocławiu”] znalazły się w niej przypadkowo...

A.M.: Do kogo adresujesz swoją książkę – czytelników polskich czy niemieckich?

M.K.: Naturalnie kieruję tę książkę przede wszystkim do czytelników niemieckich, ponieważ chciałem im przedstawić „moich przyjaciół Polaków”. Ale zauważyłem, że również dla wielu ludzi w Polsce było interesującym, jak Niemiec portretuje ich kraj. Niektórzy mogli jedno czy drugie miejsce, które znają, zobaczyć z nowego punktu widzenia. Być może przełożymy też tę książkę dla polskiego rynku wydawniczego, zobaczymy!

A.M.: Każda z Twoich dotychczasowych publikacji literackich zawiera wiersze. Dlaczego zdecydowałeś się napisać książkę wyłącznie prozatorską?

M.K.: Decyzja, czy drukuję coś w formie prozatorskiej czy poetyckiej, zależy zawsze od tego, co właściwie chcę przekazać. Nie czułem się nigdy zobowiązany wobec liryki. Książce POLENREISE nadałem podtytuł: „Ort, die ein Land erzählen” [„miejsca, które opowiadają o kraju”]. Chciałem pozwolić na to, żeby mówiły same miejsca, mniej autor, który poniekąd pełni tylko rolę „głośnika”. Miejsca opowiadają, ale nie w formie lirycznej...!

A.M.: Które fragmenty Twojej najnowszej publikacji poleciłbyś czytelnikom ze Śląska?

M.K.: Naturalnie przede wszystkim fragmenty o tych miejscach, które znajdują się na Śląsku. Być może najbardziej „Gleiwitzer Sender” [„Gliwicką rozgłośnię”], z której można się dowiedzieć o wielu interesujących szczegółach. Ale również kamień grobowy w Gogolinie opowiada ciekawą historię. Poza tym jest jeszcze fragment o tablicy poświęconej pamięci Zbigniewa Cybulskiego i żebraku we Wrocławiu! Dla mnie, jako człowieka mieszkającego w Bawarii, górnicze osiedle na Nikiszowcu posiada również szczególny urok – takiego miejsca jeszcze nigdy wcześniej nie widziałem!

A.M.: Nad czym obecnie pracujesz?

M.K.: Przede wszystkim nad wychowaniem mojej córki...! Ponadto w tym roku często podróżuję w związku z odczytami i wykładami. Razem z moim kolegą Manfredem Mackiem, w 2007 r. opublikowaliśmy książkę „Polnische Geschichte und deutsch-polnische Beziehungen im Unterricht”, za pomocą której niemieccy nauczyciele historii, w ramach dokształcania, mogą przybliżać wiedzę o Polsce. Obecnie na pisanie pozostaje mi niewiele czasu, naturalnie mam już w głowie kilka pomysłów, ale jeszcze nie mogę ich zdradzać!

Tłumaczenie z niemieckiego A. Marcol

Matthias Kneip***Obcy w Nikiszowcu***

Sześć róz
przy wejściu
uderzenie dzwonu
nic poza tym

Wszystko się zmieniło
Nic się nie zmieniło

Ciemnobrunatny wiatr
snuje się uliczkami

Z czerwonych ram okiennych
co dzień te same twarze
starych kobiet
ze ściereczkami w rękach
spoglądają z trwogą
na kopalniane szyby ponad dachami

Czuję twój śmiech
na plecach
z mojego ubrania
eleganckich butów
i aparatu fotograficznego

Bezskutecznie próbuję
zagubić się w twoich ramionach
ukryć się
w twoich podwórkach i w sieniach

Dokąd bym nie poszedł
pozostaną obcym
w twoim świecie
tulący się kominów
i zakurzonych pocałunków

Wszystko się zmieniło
Nic się nie zmieniło

Sześć róz
przy wyjściu
uderzenie dzwonu
nic poza tym
(Tłum. P. Kocybik)

New Silesia

Kiedyś alles było inaczej
mówi staruszka
jej syn kręci głową
the grandchild listens to techno-music

Kiedyś alles było inaczej
mówi staruszka
syn nie odpowiada
and the boy can't hear

Trzymają się
w milczeniu za ręce
te starcze, młodzieńcze i te całkiem małe
muzyka gra coraz głośniej

Chłopak rwie się do tańca
podąża za taktu wezwaniem
i odcina się
od pyłu historii

Kiedyś alles było inaczej
mówi staruszka i umiera
syn czuje się samotny
and the boy feels free
(Tłum. M. Fiałek)

*Wiersze pochodzą ze zbioru „Barwy na czarno-białym. Farbe für Schwarz-Weiß”.
Dziękujemy autorowi za możliwość ich przedrukowania.*

KULTURALNY ŚLĄSK

Agnieszka Wawrzekiewicz

Fundacja Eco-Art. Silesia

Galeria Szyb Wilson w Katowicach

„ISTNIENIE POMIĘDZY – O TWÓRCZOŚCI SZYMONA GDOWICZA”

Ciała mają miejsce na granicy.¹

Przedziwnym stykiem sfer ducha i fizjologii, zazwyczaj zestawianych opozycyjnie, są przedstawienia męczeństwa w sztuce. Z jednej strony treściowo mamy do czynienia z dążeniami ludzkimi do metafizycznego świata i przeżyciami sakralnymi, z drugiej – z niezwykle werystyczną dokumentacją ciała poddanego torturom. Zobrazowana sytuacja jest skrajnie graniczna, w wielu wymiarach. Oprawcy katują *corpus* aż do ostatecznej jego wytrzymałości, do biologicznej śmierci. Uświęcone zostają otwory ciała, odniesione rany – stygmaty wiary.

Szymon Gdowicz porusza tę zaskakującą u młodego artysty tematykę. Prowadzi dyskurs o kondycji ludzkiego ciała w ujęciu kontrastującym z billboardami, reklamami.

Paradoksalnie poprzez zbliżenie na biologiczną strukturę *Corpus* Gdowicz opowiada o rzeczywistości transcendentnej.

Obraz pt. „Talent” („Relikwie Św. Brata Alberta” 2007 r. – na zdjęciu) przedstawia odciętą dłoń spoczywającą na tacy jak amputowana kończyna podczas chirurgicznego zabiegu na sali operacyjnej. Odbiorca ma przed oczami werystycznie ukazany układ ścięgien, mięśni kości w przekroju poprzecznym, jednak bez śladu krwi. Kończyna jest martwa – to jedynie kawałek mięsa. Wrażenie wywołane przez obraz plasuje się w kręgu *abject art.*²

Artysta przez tak intensywnie skupienie na materii opowiada o czymś, co jest nieuchwytnie, trudne do zmierzenia i wiąże się z tajemnicą istnienia każdego człowieka – zdolnościami. „Talent” to również swoista autoanaliza – być może ślad wątpliwości co do słuszności wybranej drogi życiowej. Nasuwa się skojarzenie ze św. Bratem Albertem, który odrzucił sztukę na rzecz miłości bliźniego. Dokonał aktu amputacji, w metaforycznym znaczeniu, w odniesieniu do własnej osobowości, do „ego”. Dłoń spoczywa na srebrnej tacy niczym cennym dar, na stole – złożona została w ofierze. Inny trop interpretacyjny prowadzi w kierunku refleksji nad sensem podążania za zdolnościami bez wewnętrznego przekonania – talent bez ducha pozostaje martwy i pusty jak kawałek mięsa (ciało bez psyche).

Malarstwo młodego artysty wpisuje się w nurt tradycji historii sztuki, m.in. „Męczeństwo Św. Sebastiana” (2006 r. – zdjęcie na następnej stronie) można zestawić z dziełem Petera Paula Rubensa „Św. Sebastian” (1618 r.).

Do najbardziej drastycznych epizodów z żywotów świętych, należy zabijanie św. Andrzeja Boboli. Gdowicz sięgnął po ten temat realizując „Męczeństwo św. Andrzeja Boboli” (2006 r.). Zobrazował scenę obdzierania Świętego ze skóry przez oprawców, przenosząc akcję w czasy współczesne. Zamiast Kozaków z XVII w. na płótnie figurują młodzi ludzie z obecnych czasów, zamiast drewnianej szopy – przestrzeń oznaczająca „Wszędzie” (zabieg rodem ze średniowiecznego moralitetu).

Przy omawianiu malarstwa studenta Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach nie sposób nie wspomnieć o kategorii mięsności:

*Mięsność to kategoria odnosząca się do takich cech istnienia, które dane są nam bezpośrednio i uchwytywane w samym akcie naszej tu obecności. (...) odnosi się również, a może przede wszystkim, do tego, co w istnieniu najbardziej zmysłowe, dotykalne i bujne. Tryumfująco cielesne.*³

Tortury, którym poddawani są Święci zaburzają homogeniczność ich ciała, przerywają jego ciągłość. Zerwanie jednorodności przestrzeni sygnalizuje miejsce hierofanii. Rana staje się otworem przejścia do innej rzeczywistości, pozaziemskiej.

*(...) każdy „Kosmos” – uniwersum, świątynia, dom, ciało ludzkie – zaopatrzony jest w „otwór”. (...) otwór umożliwia przejście z jednego sposobu bycia do drugiego, z jednej sytuacji egzystencjalnej do drugiej. Każde istnienie w kosmosie przeznaczone jest do „przejścia”: człowiek z preegzystencji przechodzi do życia, w końcu życia przechodzi do śmierci, tak jak mityczny przodek przechodzi z preegzystencji do egzystencji (...).*⁴

Męczennik dobrowolnie godząc się na swój los w imię wiary maksymalnie testuje wytrzymałość zarówno swojej psychiki, jak i siły duchowej, ale przede wszystkim organizmu, gdyż to właśnie fizycznemu bytowi zadawane są katusze. Ostateczny ryt przejścia.

W przedstawieniach plastycznych omawianego tematu zawarta jest transgresja także na innej płaszczyźnie – metafizyczne wyjście poza ciało. Tradycja ikonograficzna ukazuje męczenników podczas umierania z głową lub przynajmniej oczami zawróconymi w stronę nieba. Święci zapatrzeni w górę widzą bowiem inną rzeczywistość, tę dla której giną i w której już istnieją (to ona daje im nadludzką moc wytrzymania strasznego bólu), *sacrum*. Wyraźnie widać tę sytuację na płótnie „Męczeństwo Św. Szczepana” (2007 r.) Gdowicza.

Szymon Gdowicz to artysta wszechstronny. Sięga do enkaustyki, techniki pochodzącej z czasów starożytnych np. „Złożenie do grobu” (2005 r.) a jednocześnie wypowiada się przez nowe media. Porusza w swojej twórczości tematykę eschatologiczną.

¹Nancy J. L.: *Corpus*. Przeł. M. Kwietniewska. Gdańsk 2002, s. 18.

²Termin wprowadzony przez Julię Kristevą W: Bakke M.: *Ciało otwarte*. Poznań 2000.

³Brach-Czajna J.: *Szczeliny istnienia*. Kraków 1999, s. 162-165.

⁴Eliade M.: *Sacrum i profanum*. Przeł. R. Reszke. Warszawa 1999, s. 148.

Agnieszka Wawrzkiwicz
teoretyk kultury, kurator sztuki
pracownik Fundacji Eco-Art. Silesia
Galerii Szyb Wilson w Katowicach

PLACÓWKI OŚWIATOWE W REGIONIE

Monika Kulik*Biblioteka Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach***BIBLIOTEKA KOLPINGA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
W MYSŁOWICACH-WESOŁEJ**

Wiele miejsca poświęca się dyskusjom na temat trudnej młodzieży, małałatów pochodzących z rozbitych, bądź patologicznych rodzin, których przyszłość niejednokrotnie kończy się w więzieniu. Warto więc zwrócić uwagę na inicjatywę Stowarzyszenia „Rodzina Kolpinga” z Mysłowic-Wesołej, którego założeniem jest prowadzenie placówki opiekuńczo - wychowawczej wsparcia dziennego – „Świetlica Kolpinga”.

Dzięki poparciu Urzędu Miasta Mysłowice w lutym 2007 roku wszedł w życie projekt, którego celem jest prowadzenie placówki zapewniającej dzieciom pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, stałą pracę z rodziną dzieci, pomoc w sytuacjach kryzysowych, szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny, pracę wychowawczą i socjalną w celu kształtowania postaw społecznie pożądanych i pomocy w prawidłowym rozwoju ich osobowości, nabywanie różnych umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu oraz stałą współpracę ze szkołą, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w dzielnicy Wesoła. Działalność placówki skierowana jest do dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkoły podstawowej lub gimnazjum, zamieszkałej na terenie wyżej wspomnianej dzielnicy miasta. Dzięki realizacji tego przedsięwzięcia możliwa jest pomoc rodzinie w sprawowaniu jej podstawowych funkcji oraz zapewnianie wsparcia rodzicom dzieci, które sprawiają problemy wychowawcze i wykazują duże prawdopodobieństwo uwikłania się w wszelkiego rodzaju zjawiska demoralizacji i wkroczenie na drogę przestępczości.

Przy Świetlicy, dzięki posiadanemu księgozbiorowi Stowarzyszenia „Rodzina Kolpinga”, utworzona została biblioteka przeznaczona zwłaszcza dla wychowanków placówki, ale również dla wszystkich młodych mieszkańców miejscowości. Biblioteka czynna jest pięć dni w tygodniu przez cztery godziny. W tym czasie dzieci mogą korzystać z książek na miejscu w czytelni lub wypożyczać je do domu. Biblioteka zajmuje osobne pomieszczenie. Lokal biblioteczny został odpowiednio zaaranżowany, urządzeniu wnętrza przyświecał cel swobodnego dostępu czytelnika do książek i komfortu ich przeglądania w trakcie zapoznawania się korzystających z księgozbiorem. O wystrój pomieszczenia nieustannie dba bibliotekarz, aranżując zgodnie z zaplanowanym kalendarium małe wystawy okolicznościowe (np. z okazji Dnia Św. Walentego, Dnia Mamy) i prezentując kolorowe prace plastyczne swoich małych podopiecznych. Dzieci mogą korzystać z liczącego ponad 1500 pozycji księgozbioru, 5 kaset wideo z bajkami oraz czasopism i komiksów. W celu pozyskania nowych książek prowadzący bibliotekę nawiązał

współpracę z Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną w Katowicach oraz Kołem Naukowym „Sodalitas Bibliologica Silesiaca”, działającym na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego.

Do dyspozycji bibliotekarza jest również komputer, w którym ze względu na brak funduszy inwentarz prowadzony jest w programie Excel. Dodatkowo zadbano, aby użytkownicy mieli okazję skorzystania z multimedialnych encyklopedii na CD-Romach, co stanowi dodatkowe, obok tradycyjnych pozycji książkowych, zaplecze do odrabiania zadań domowych lub rozwijania zainteresowań.

Biblioteka od początku swego istnienia starała się być zaangażowana w proces pogłębiania edukacji i kształtowania zainteresowań i zdolności wychowanków Świetlicy. Podstawowym działaniem w tym kierunku jest pomoc w nauce, poprzez udostępnianie książek i osobiste wskazówki bibliotekarza. Cały wachlarz pomocy placówki bibliotecznej ukierunkowany jest na rozwijanie plastycznych, teatralnych, manualnych umiejętności dzieci poprzez organizowanie zajęć plastycznych, parateatralnych, pomoc w przygotowywaniu wychowanków placówki do konkursów organizowanych w środowisku przez inne ośrodki oraz prezentowanie wystaw prac plastycznych dzieci w lokalu bibliotecznym. Organizowane są również cotygodniowe spotkania z książką, które poprzez swoje założenie propagowania wśród dzieci głośnej lektury są formą włączenia się w akcję „Cała Polska Czyta Dzieciom”. Bibliotekarz wraz z wychowankami Świetlicy przygotował przedstawienie teatralne pt.: „Bał u Królowej Śniegu”, które zaprezentowane zostało podczas oficjalnego otwarcia placówki. Dużą i owocną popularnością nieustannie cieszą się wśród podopiecznych zajęcia pod hasłem: „Notesowe szaleństwo”, dzięki którym dzieci mają okazję nauczyć się tworzyć własne notesy. Pod okiem bibliotekarza powstają nieraz małe notesowe cuda „domowej” roboty.

Warto byłoby jednak poczynić kolejne kroki w promowaniu biblioteki w środowisku, aby zyskała nowych czytelników i rozwijała kulturę młodych mieszkańców miejscowości.

*****

W momencie oddawania tekstu do druku działalność placówki zawieszono. Brak informacji, czy w późniejszym terminie inicjatywa zostanie wznowiona. Jak zwykle w takich przypadkach bywa, zaważyły względy finansowe.

Monika Kulik
*bibliotekarz Biblioteki Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach,
członek Koła Naukowego „Sodalitas Bibliologica Silesiana”*

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

Barbara Michałek*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka**im. Józefa Lompy w Katowicach***JAK NOWOCZEŚNIE I NIETYPOWO UCZCIĆ ROK HERBERTOWSKI?
(WEBQUEST W PRACY NAUCZYCIELA-BIBLIOTEKARZA)**

Technologia informacyjna znalazła już trwałe miejsce w pracy nauczyciela-bibliotekarza. Z jej pomocą można wykonać wiele przedsięwzięć edukacyjnych. Proponuję wykorzystać metodę WebQuestu, opartą w całości lub częściowo o pracę z Internetem. W przykładzie, który przedstawię, opieramy się w całości na źródłach internetowych.

WebQuest wprowadzili do repertuaru metod nauczania Bernie Dodge i Tom March, amerykańscy nauczyciele z San Diego State University (Stany Zjednoczone).¹ Posiada on wiele zalet:

- uczy odpowiedzialnej pracy w zespole, przełamywania barier komunikacyjnych w przypadku osób nieśmiałych, pełnych kompleksów, wyzwala aktywność grupową;
- zakłada twórcze wykorzystanie Internetu, zachowując zasady świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie nauczania, operatywności wiedzy, wiązania teorii z praktyką;²
- uczy rozumnego korzystania ze źródeł informacji, oceniania ich poziomu merytorycznego oraz przydatności w zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy;
- pomaga wyrabiać wiele zalet, np. systematyczność i planowość działania;
- rozwija umiejętność wnioskowania, rozwiązywania problemów, uzasadniania stanowisk, sprzyja samodzielności myślenia;
- rozwija wyobraźnię, kreatywność;
- pomaga rozwijać zainteresowania.

WebQuest jest swoistą odmianą metody projektu. Jego poprawne wykonanie wymaga czasu i zaangażowania wszystkich uczniów, a jednocześnie pozwala na indywidualizację przydziału zadań, zależnie od temperamentu, możliwości intelektualnych, a nawet fizycznych uczniów.

Każdy WebQuest posiada stałe ramy, które można rozbudowywać. Do podstawowych elementów należą:

- **Wstęp** – zawierający zasadnicze informacje dla wykonawców (koniecznie z pierwiastkiem motywującym): temat, cel, najkrótszy opis metody.
- **Zadania** – podział na zespoły i przydział zadań dla każdego z nich.

- **Proces** – wyjaśnienie procedury wykonania zadania, wskazanie stron internetowych (także książek, artykułów itp., jeśli przewidujemy ich wykorzystanie), z których zespoły skorzystają wykonując zadanie.
- **Ewaluacja** – ocena efektów (najpierw uczniowie mogą dokonać autoewaluacji, według tych samych kryteriów, które zastosuje nauczyciel).
- **Podsumowanie.**

Nim przystąpimy do wykorzystania metody, musimy uczniom jednoznacznie uświadomić, że w tym typie działań liczy się ich inwencja. Jeśli zdecydujemy, że mogą dodawać własne adresy internetowe, powinni pamiętać o kilku zasadach:

- zapisaniu tytułu i adresu strony;
- sprawdzeniu, kto jest autorem strony/osobą odpowiedzialną za jej aktualizację;
- ocenieniu przydatności strony.

Należy posiadać pewne pojęcie o wartości zamieszczonego materiału, np. czy jest to strona prywatna i zawiera jedynie własne opinie autora, czy autor cytuje znaczące pozycje, (u)znanych wydawnictw, do jakich (jakościowo) stron odsyła w linkach itp.

WebQuest można stosować na różnych poziomach nauczania, ponieważ Internet jest atrakcyjnym źródłem informacji zarówno dla dzieci, jak dla młodzieży. Jednak pewne elementy mogą sprawiać uczniom trudność, głównie autoewaluacja (jeśli ją zastosujemy). Dzieci na ogół nie potrafią dokonać rzetelnej analizy i oceny własnych działań. Poniżej przedstawiam scenariusz związany tematycznie z *Rokiem Jubileuszowym Zbigniewa Herberta*, możliwy do wykorzystania w starszych klasach gimnazjum i – ewentualnie – w szkole ponadgimnazjalnej (ze względu na nietatwą tematykę twórczości poety, wymagającą pewnego odczytania, trudno byłoby zastosować go w tej formie na 2 etapie nauczania). Przykład można dowolnie rozbudowywać. Realizuje go nauczyciel-bibliotekarz (wspólnie z polonistą lub samodzielnie).

Cel główny: przybliżenie uczniom sylwetki Zbigniewa Herberta i zainteresowanie jego twórczością.

Cele operacyjne:³

<i>Poziom</i>	<i>Kategoria</i>	<i>Cele</i>
WIADOMOŚCI	Zapamiętanie	Uczeń powinien zapamiętać: - informacje o życiu i twórczości Herberta; - nazwę nurtu artystycznego reprezentowanego przez pisarza
	Zrozumienie	Uczeń powinien rozumieć: - zasady wyszukiwania informacji w Internecie; - sens i zasady pracy zespołowej w tworzeniu projektu

UMIEJĘTNOŚCI	W sytuacjach typowych	Uczeń powinien umieć: - odszukać w Internecie wskazaną stronę; - znaleźć potrzebne informacje; - sporządzić notatkę prezentującą efekty wyszukiwania; - pracować w zespole
	W sytuacjach problemowych	Uczeń powinien umieć: - znaleźć w wyszukiwarce internetowej strony zawierające rozszerzające informacje; - ocenić przydatność i poziom merytoryczny strony

Przykładowa strona główna WebQuestu może wyglądać następująco (poziome, pionowe lub inne rozmieszczenie graficzne zakładek i innych elementów – według pomysłu nauczyciela):

<i>kiedy światło na górach daje znak – wstań i idź</i> (Z. Herbert)	
WebQuest	
<u>Strona główna</u>	<i>Adresaci/nazwa szkoły: uczniowie Gimnazjum...</i> <i>Autor: Imię i Nazwisko nauczyciela</i> <i>Czas realizacji: liczba godzin/lekcji</i> <i>Data powstania: dzień, miesiąc, rok</i>
<u>Wstęp</u>	
<u>Zadania</u>	
<u>Proces</u>	
<u>Ewaluacja</u>	
<u>Podsumowanie</u>	

Przykładowa treść zakładek:

<p>Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, <i>Uchwałą z dnia 10 lipca 2007 r.</i>, ustanowił rok 2008 Rokiem Zbigniewa Herberta. Przystapicie go gromadzenia informacji na temat tego wybitnego pisarza i humanisty. Poznacie jego życie, twórczość i nurt artystyczny, który reprezentował. Będziecie pracować w zespołach, wykorzystując Internet. Każde z was jest zespołowi jednakowo potrzebne i każde ma do spełnienia ważną rolę. Zdobędziecie nie tylko wiadomości, ale także nauczycie się pracować w zespole i brać odpowiedzialność za siebie i wyniki swych działań, które mają też służyć każdemu z pozostałych członków zespołu. Powodzenia.</p>
--

ZADANIA

Dzielimy uczniów na 5 zespołów:⁴ *specjaliści od mediów, biografowie, twórcy, (od)twórcy, historycy kultury*. Przydzielamy zadania dla zespołów (treść zakładki):

Specjaliści od mediów

Waszą rolą jest spopularyzowanie sylwetki i twórczości Zbigniewa Herberta w społeczeństwie. Aby nie było Polaka, który o nim nie słyszał. Wyliczycie różnorodne formy uczczenia Roku Herberta - przedsięwzięcia podejmowane przez instytucje, organizacje i osoby.

Biografowie

Zbierzecie jak najwięcej informacji dotyczących życia poety. Stworzycie kalendarium.

Twórcy

Znajdziecie teksty jego utworów, zamieszczone w Internecie. Stworzycie (mini)księgę cytatów, ułożoną tematycznie wg własnego pomysłu.

(Od)twórcy

Waszą rolą będzie wyszukanie materiałów omawiających (interpretujących) jego twórczość. Wypiszecie, jakie utwory są najczęściej interpretowane i przez kogo. Stworzycie własną interpretację jednego utworu Herberta.

Historycy kultury

Ustalcie, czym był *neoklasycyzm XX wieku* – nurt, który poeta reprezentował. W jakich dziedzinach kultury i sztuki występował, do czego nawiązywał. Wypiszecie po kilka nazwisk neoklasyków (polskich i obcych). Opracujecie tabelkę. Kolejne rubryki – to dziedziny sztuki, w których tworzyli.

PROCES

Sposób wykonania zadania.

Każdy zespół:

- wybierze spośród siebie przewodniczącego – koordynatora działań, odpowiedzialnego za ostateczne opracowanie całości, terminowość wykonania oraz kontakty z nauczycielem;
- opracuje plan wykonania zadania;
- otrzyma adresy stron internetowych i będzie przeglądać strony pod kątem przydzielonych zadań oraz notować w opracowany przez siebie sposób przydatne informacje;
- przygotowuje prezentację przydzielonego zadania.

Skorzystacie z następujących stron internetowych:

Specjaliści od mediów:

- www.culture.pl/culture/artykuly/wy_in_rok_herberta_2008
- www.bn.org.pl
- www.e-teatr.pl/pl/artykuly/135,watek.html
- www.bosko.pl/codziennik/?news=7932
- <http://ksiazki.wp.pl/wiadomosci/id,35139,wiadomosc.html>
- www.polmic.pl/index.php?lang=pl

Biografowie

- http://pl.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Herbert
- <http://wow.home.pl/spotkania/herbert/herbert.html>
- http://portalwiedzy.onet.pl/41712,,,,herbert_zbigniew,haslo.html
- www.ned.univie.ac.at/lic/autor.asp?paras=/lg;18/aut_id;16612

Twórcy

- www.poezja.org/index.php?akcja=wierszeznanych&ak=pokaz&kto=Herbert
- www.literatura.zapis.net.pl/okresy/wspolczesnosc/herbert/herbert.htm
- <http://wow.home.pl/spotkania/herbert/herbert.html>
- http://pl.wikiquote.org/wiki/Zbigniew_Herbert
- www.wiersze.net.pl/Herbert_Zbigniew
- <http://members.chello.pl/j.uhma/herbert.html>

(Od)twórcy

- www.zbigniew_herbert.com
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Herbert
- <http://wow.home.pl/spotkania/herbert/herbert.html>

Historycy kultury

- <http://pl.wikipedia.org/wiki/Neoklasycyzm>
- http://portalwiedzy.onet.pl/42057,,,,neoklasycyzm-xix_i_xx_w,haslo.html
- <http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=89729>
- www.staropolska.pl/tradycja/starozytnosc/Pietka.html

EWALUACJA

Jeśli poprzedzimy ją autoewaluacją uczniów, zakładka może rozpoczynać się słowami:
*Teraz powinniście ocenić efekty własnej pracy. Skorzystajcie z tabeli...*⁵.

wymaganie/ocena	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	liczba punktów
	1	2	3	4	
<i>zawartość merytoryczna</i>	nie wyszukano informacji wystarczających do realizacji zadania; wyszukano informacje nietrafne	znaleziono niektóre informacje	znaleziono większość informacji; wyszukano jakąś/jakieś szczególnie interesujące informacje	znaleziono wszystkie informacje; dodano szczególnie interesujące informacje oraz ciekawostki	1-4
<i>sposób opracowania</i>	pobieżne, tylko odtwórcze; brak elementów indywidualnego podejścia do tematu; brak logiki	poprawne, niezbyt wnikliwe; ślady własnych przemyśleń; mała oryginalność	twórcze; elementy pracy własnej; logika; uporządkowanie, choć zdarzają się drobne potknięcia	precyzyjne, wnikliwe, wyczerpujące; kreatywność w podejściu do tematu; trafne uwagi własne; logika; uporządkowanie	1-4

<i>styl, gramatyka; estetyka; formatowanie</i>	liczne błędy ortograficzne, gramatyczne, stylistyczne; brak akapitów; liczne literówki; brak formatowania; brak przejrzystości, czytelności, estetyki; uboga kolorystyka	zdarzają się błędy ortograficzne, gramatyczne, stylistyczne; na ogół poprawne akapity; zdarzają się literówki; błędy formatowania; mała przejrzystość, czytelność; niezbyt estetyczne; uboga kolorystyka	nieliczne błędy ortograficzne, gramatyczne, stylistyczne; dobre stosowanie akapitów; bardzo mało literówek; poprawne formatowanie; czytelność, przejrzystość, estetyka; przyjemna kolorystyka	brak błędów ortograficznych, gramatycznych, stylistycznych; dobre stosowanie akapitów; brak literówek; bardzo dobre formatowanie; przejrzystość, czytelność, atrakcyjność graficzna, estetyka; różnorodność, harmonijność form wyrazu; koloryt współbrzmiący z treścią	1-4
<i>praca w zespole</i>	brak współpracy; nieterminowość wykonywania zadań; nieporozumienia wśród członków zespołu	niepełna współpraca (ok. połowa osób nie uczestniczy w wykonywaniu zadań); nieterminowość; zdarzają się nieporozumienia wśród członków zespołu	dobra współpraca (większość osób jest zaangażowana w działanie); zdarzają się opóźnienia w wykonywaniu zadań; bardzo rzadkie nieporozumienia	ściśła współpraca; zaangażowanie; terminowość; brak nieporozumień; harmonia	1-4
<i>Ogółem</i>					4-16

Ocena końcowa (suma ocen cząstkowych):

<i>ocena</i>	<i>liczba punktów</i>
bardzo dobra	13-16
dobra	9-12
dostateczna	5-8
dopuszczająca	1-4

PODSUMOWANIE

Wykonaliście wspaniałą pracę. Przekonaliście się, jak wiele można dokonać współpracując i mądrze rozdzielając między sobą zadania. Efekty Waszych działań zaprezentujemy na stronie internetowej szkoły, w gablotkach wystawowych naszej biblioteki oraz Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej. Napiżemy o nich w gazecie szkolnej. A może Wy sami opiszecie efekty Waszej pracy i etapy dochodzenia do nich? Rozpowszechnimy je też w okolicznościowym biuletynie z okazji Dnia Szkoły [Tygodnia Bibliotek]. Zrobimy specjalną wystawkę w bibliotece pedagogicznej. Dziękuję też Autorom stron internetowych, które analizowaliście w pracy. Bez nich nie byłoby Waszego wspólnego dzieła.

¹ Por.: Guzowska N., *Webquest i jego zastosowanie w nauczaniu*, „Meritum” 2007, nr 4, s. 80-84 ; Peszko P., *Co to jest Webquest? Cz. 1*, „Elearning 2.0. Internetowy Magazyn Nowych Technologii Szkoleniowych”, nr 3 (styczeń 2007) [Online], aktualizacja 29 XI 2006, dostęp: <http://elearning-20.blogspot.com/2006/11/webquest-co-to-jest-webquest-cz.1.html>, data dostępu: 18.02.2008 ; Pilecka L., *Webquest - nowoczesna metoda pracy z uczniami*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2006, nr 3, s. 57.

² Por. Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005.

³ Zapis celów operacyjnych wg: Dągiel G., *Operacjonalizacja celów lekcji bibliotecznej*, „Biblioteka w Szkole” 1997, nr 2, s. 2-4.

⁴ Jeśli uczniowie będą przydzieleni do grup drogą losowania, trzeba to wyraźnie określić w zakładce ZADANIA.

⁵ Tabela ewaluacyjna – jak wszystko – jest jedynie przykładem. Można rozszerzyć liczbę kryteriów, a wymienione wyżej – rozdzielić na kilka bardziej szczegółowych. Można również dodać ocenę celującą.

BIBLIOGRAFIA

1. Buchowska A., *Promoting learner autonomy through Webquest activities*, „Linguistic Research and Language Teaching” nr 1 (2004), s. 9-26.
2. Dągiel G., *Operacjonalizacja celów lekcji bibliotecznej*, „Biblioteka w Szkole” 1997, nr 2, s. 2-4.
3. Dyba K. (et al.), *InterEOL - Edukacja Interkulturowa OnLine. Podręcznik. Wersja I*, KANA, Gliwice 2006.
4. Guzowska N., *Webquest i jego zastosowanie w nauczaniu*, „Meritum” 2007, nr 4, s. 80-84.
5. Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005.
6. Kurek M., *Webquests - projekty internetowe na lekcjach języka angielskiego*, „Języki Obce w Szkole” 2004, nr 2, s. 72-76.
7. Peszko P., *Co to jest Webquest? Cz. 1*, „Elearning 2.0. Internetowy Magazyn Nowych Technologii Szkoleniowych”, nr 3 (styczeń 2007) [Online], aktualizacja 29 XI 2006, dostęp: <http://elearning-20.blogspot.com/2006/11/webquest-co-to-jest-webquest-cz.1.html>, data dostępu: 18.02.2008.
8. Pilecka L., *Webquest - nowoczesna metoda pracy z uczniami*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2006, nr 3, s. 57.
9. Szafranec M. (oprac.) *Metoda WebQuest* [Online], dostęp: www.intereol.net/webquest_info.php?action=metoda, data dostępu, 18.02.2008.

10. Szafraniec M., *Webquest jako narzędzie kształcenia na odległość*, „Forum Nauczycieli”, 2004, nr 2, s. 24-30.
11. Tkacz-Rutkowska M., *Webquest w kształceniu zintegrowanym*, „Meritum” 2007, nr 4, s. 84-86.

Barbara Michałek
nauczyciel-bibliotekarz,
kierownik Wydziału Informacji Bibliograficznej
PBW w Katowicach

Anna Wierzbicka

*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach - Filia w Będzinie*

BIBLIOTERAPIA W PRACY NAUCZYCIELA-BIBLIOTEKARZA PBW W KATOWICACH – FILII W BĘDZINIE

Biblioterapia to proces terapeutyczny, w którym odpowiednio dobrane i wyselekcjonowane materiały czytelnicze stosuje się jako środek wspierający proces leczniczy i wychowawczy. Historia biblioterapii sięga czasów starożytnych.¹ W egipskich Tebach nad drzwiami biblioteki widniał napis „Psyches iatreion”, co znaczy „Lecznica dla duszy”. Legenda głosi, że Szeherazada wyleczyła z depresji sułtana opowiadając mu „Baśnie z tysiąca i jednej nocy”. Biblioterapia – jako dyscyplina naukowa – pojawiła się w Polsce w latach 30-tych XX wieku. Do dzisiejszego dnia zagadnienia związane z biblioterapią są bardzo często poruszane przez lekarzy, pedagogów, psychologów i bibliotekarzy. Istnieją trzy rodzaje biblioterapii: instytucjonalna, kliniczna i wychowawcza, która polega na specjalnym, terapeutycznym wychowaniu przez książkę. Z tego typu biblioterapii mogą korzystać wszyscy, którzy znajdują się w pewnych sytuacjach kryzysowych.

Jako nauczyciel-bibliotekarz prowadzę szereg różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą. Jedną z nich są zajęcia z biblioterapii wychowawczej. Priorytetowym celem spotkań biblioterapeutycznych jest rozbudzanie zainteresowań książkami oraz wyzwalanie uczucia radości, szczęścia i ciepła poprzez kontakt z literaturą i z drugim człowiekiem. Zajęcia skierowane są do dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi, nadpobudliwością psychoruchową oraz do uczniów niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo w stopniu umiarkowanym, poszukujących pomocy w zaakceptowaniu własnej choroby, o niskiej samoocenie

i problemach z akceptacją w danym środowisku. W zajęciach uczestniczą także uczniowie mający kłopoty z nauką i wszyscy ci, którzy mają chęć twórczo i ciekawie spędzić czas z książką.

Biblioterapia, jak każda inna forma psychoterapii, jest procesem pracochłonnym i długotrwałym. Nie można oczekiwać efektów po jednym czy dwóch spotkaniach. Biblioterapia wymaga bowiem czasu, cierpliwości i zaangażowania. W grupowych zajęciach biblioterapeutycznych powinno brać udział od 6 do 12 osób. Czas przewidywany na odbycie jednej sesji wynosi około godziny.

Na etapy procesu biblioterapeutycznego składają się: diagnoza, czyli rozpoznanie problemów, dobór literatury, terapia właściwa.

Dotychczas przeprowadziłam szereg zajęć w rozmaitych placówkach w regionie: przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, świetlicach środowiskowych, zespołach szkół specjalnych.

Od maja 2007 r. rozpoczęłam współpracę z będzińskim Ośrodkiem Wspierania Dziecka i Rodziny. Początki pracy terapeutycznej były bardzo trudne. Dzieci, które pochodzą z dysfunkcyjnych, patologicznych rodzin, niejednokrotnie swoim zachowaniem pełnym agresji słownej i fizycznej zniechęcały mnie. Nie poddałam się jednak i po miesiącu cotygodniowych spotkań z literaturą zaczęłam dostrzegać efekty. Dzieci powoli stawały się cierpliwe, spokojne i uważne. Odpowiednio wyselekcjonowane teksty zdziałały cuda, które dostrzegli również wychowawcy.

Od września 2007 r. rozpoczęłam ponowne spotkania w Ośrodku. Biblioterapię połączyłam z arteterapią i muzykoterapią. Teksty relaksacyjne – w połączeniu z nastrojową muzyką – przyniosły spokój i ukojenie. Stworzone przeze mnie cykle spotkań (*Spotkania z Małym Księciem*, *Legendy będzińskie*, *Nasze codzienne sprawy*) poruszały problemy społeczne związane z brakiem akceptacji, samotnością, agresywnością, kłamstwem, lękiem. Spotkania jednorazowe również poruszały wyżej wymienione kwestie. Przykładowe tematy zajęć: *Agresja? Złość? To nie dla mnie!*, *Poradzę sobie ze złością*, *Nie będę samotny*, *pokonam strach*, *Szukamy przyjaciół*, *Jak spędzać wolny czas?*

Niezwykle interesującą formą biblioterapeutyczną, jaką zastosowałam w Ośrodku jest biblioterapia reminiscencyjna, podczas której dziecko – uczestnik sesji, odbywa swoistą podróż do przeszłości lub przyszłości, do miłych chwil i wspomnień. Czasem podróżujemy do wczesnego dzieciństwa, innym razem do bardzo odległych dziejów – dzieci poznają historię Będzina, regionu, czyli swoją małą ojczyznę (*Legendy będzińskie*). Zajęcia z biblioterapii można wobec tego połączyć z edukacją regionalną.

Niezwykły wpływ na dzieci mają teksty A.A. Milne'a, które dobrze znają i uwielbiają, dlatego podczas Światowego Dnia Pluszowego Misia przygotowałam wystawę książek o Kubusiu Puchatku, przeczytałam krótkie opowiadanie i wiersze, zaproponowałam szereg zabaw, krzyżówek i rebusów, a na koniec oczywiście „małe co nieco”.

Każdemu ze spotkań biblioterapeutycznych, oprócz czytanego tekstu, towarzyszą dyskusje i rozmaite gry, zabawy, mające na celu integrację grupy, a przede wszystkim dokładniejsze poznanie poruszanego zagadnienia (przyjaźń, strach, agresja).

Wszystkie prace (wykonane przez dzieci różną techniką) prezentuję w Filii w formie wystawy „Bibliogaleria”.

*****

Moja przygoda z biblioterapią trwa już prawie rok. W lokalnym społeczeństwie

spostrzegłam coraz większe zainteresowanie tą formą pracy z dziećmi i młodzieżą. Biblioterapia daje mi radość i szczęście, gdyż widzę, że przynosi zamierzone efekty – pomaga dzieciom pokonać problemy i przeciwności losu, niesie ulgę w cierpieniu, redukuje poczucie strachu, lęku, stresu, a przede wszystkim wzmacnia poczucie własnej wartości.

¹ *Biblioterapia w praktyce: poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów.* Pod red. E. J. Koniecznej. Kraków 2005.

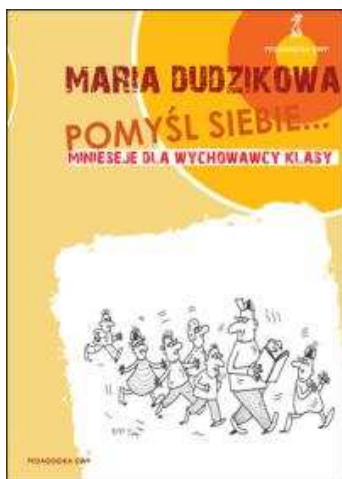
Anna Wierzbicka
nauczyciel-bibliotekarz,
PBW w Katowicach - Filia w Będzinie

BIBLIOTEKA POLECA

Pomyśl siebie... : minieseje dla wychowawcy klasy / Maria Dudzikowa. – Gdańsk : GWP, 2007

Książka jest zbiorem tekstów publikowanych przez profesor Marię Dudzikową na łamach *Problemów Opiekuńczo-Wychowawczych* w latach 2004-2006. Eseje kierowane są do „refleksyjnych praktyków”, nauczycieli-badaczy. Mają skłonić tytułowych wychowawców klasy do autorefleksji, do spojrzenia z różnej perspektywy na podejmowane działania, w myśl będącego mottem publikacji wiersza Mariana Jachimowicza: *Pomyśl siebie / Stań się / na nowo / Bezrozumnych / Zmyślają inni*. Jak pisze autorka, teksty są próbą (udaną) przerzucenia pomostów pomiędzy akademicką teorią a praktyką edukacyjną.

Teksty pogrupowane zostały w cztery działy tematyczne. W pierwszym z nich zatytułowanym *Pomyśl siebie jako... kreatora ładu społecznego* autorka zwraca uwagę na trudności wychowawcze wynikające z kierunków rozwoju współczesnej cywilizacji. W sześciu kolejnych esejach pyta: czy wszechobecny konsumpcjonizm zatarł w nas odruch współczucia dla cierpiących? czy monitoring w szkole (swoisty Wielki Brat) jest skutecznym sposobem dyscyplinowania uczniów? czy samorząd szkolny, podobnie jak zaufanie jest przeżytkiem? a wreszcie czy nauczyciel zza ogromnej góry dokumentów widzi jeszcze swojego ucznia? Następnie autorka każe wychowawcy *pomyśleć siebie jako... autorytet*. Wprowadza w pojęcie, dokonuje przeglądu literatury przedmiotu, porusza trudny problem autorytetu we współczesnej edukacji. Krytykuje wszelkie pomysły odgórnego

„wyposażania” nauczyciela w autorytet, chociażby poprzez nadanie statusu funkcjonariusza publicznego. W dalszej części skłania wychowawcę do tego, aby *pomyślał siebie jako... uwikłanego w śmiech*. Omawia rolę humoru i jego odmiany, rozważa pozycję nauczyciela będącego obiektem uczniowskiego śmiechu. W najbardziej poruszającym z całego zbioru tekście *O śmiechu, który niszczy* pisze o cierpieniu wychowanka odrzuconego, wykluczonego przez uczniowską wspólnotę śmiechu. Ostatnia część zatytułowana została *Pomyśl siebie jako... rzecznika autokreacji*. A w niej znalazła się refleksja nad podmiotowością ucznia, wagą samokształcenia i umiejętnością dokonywania zmian w sobie samym, rozwijaniem kompetencji autokreacyjnych wychowanków oraz o... czasie i sile optymizmu!

Napisane z pasją, czytelnym, prostym językiem eseje nie pozwalają o sobie zapomnieć. Zgodnie z intencją autorki wskazują na celowość i konieczność „podjęcia wysiłku przemyślenia na nowo własnej filozofii edukacyjnej”.

Kultura szkoły : od relacji społecznych do języka uczniowskiego / Krzysztof Polak. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007

Kultura szkoły – jak zaznacza na wstępie autor – to zjawisko wielowątkowe i wieloaspektowe. W swojej pracy podejmuje próbę rozpoznania roli wartości i stanowionych na ich podstawie norm w tworzeniu kultury szkoły oraz pokazania sposobu, w jaki wpływają one na uczniów i nauczycieli.

Książka podzielona jest na trzy części. W części pierwszej – teoretycznej, autor rozważa kulturę szkoły z punktu widzenia procesów zachodzących wewnątrz jej struktury, wpływu czynników zewnętrznych oraz oddziaływań poszczególnych osób uczestniczących w życiu szkolnym. Omawia także jej funkcje. Rozdział drugi tej części dotyczy norm i wzorów zachowań, które są ważnymi elementami kultury szkoły. Autor przypomina, że normy i wzory opierają się na wartościach, a te wpływają na definiowanie szkolnej misji i wizji. Zwraca także uwagę na fakt, że wartości wyznawane przez uczniów i nauczycieli często są rozbieżne. W dalszej części dokonuje przeglądu definicji norm. Zaznacza, że szkoła kieruje się społecznie uznanymi normami, nie tworzy odrębnego, właściwego tylko sobie systemu. Omawia wzory zachowań uczniów oraz ich ocenianie. Kolejny rozdział autor poświęca innemu elementowi kultury szkoły – przestrzeni. Odpowiada na pytania: czym jest przestrzeń, jakie miejsca w tejże są ważne dla uczniów i nauczycieli, jaki jest jej wpływ na poczucie bezpieczeństwa osób w niej przebywających. Ostatni rozdział części teoretycznej dotyczy roli symboli i rytuałów w tworzeniu kultury szkoły. Jakie znaczenie ma sztandar, hymn szkoły? Czemu służy świętowanie Dnia wagarowicza? W części drugiej autor przybliży podjętą problematykę badawczą. Pytania badawcze dzieli na dwie grupy. Pierwsza z nich dotyczy wartości i norm lansowanych w szkole. Autor poddał analizie szkolne programy wychowawcze, regulaminy, systemy oceniania zachowania uczniów, wykorzystując kwestionariusz ankiety dążył do ustalenia stosunku uczniów do tychże systemów. Druga grupa pytań obejmuje zagadnienia związane z zagospodarowaniem

przestrzeni szkolnej. Część trzecia – to analiza wyników i wnioski z przeprowadzonych badań. Zamyka ją rozdział dotyczący języka uczniowskiego, który – oprócz prezentowanych przez uczniów wzorów zachowań – został uznany za najważniejszy sposób wyrażania kultury szkoły. Obszerna bibliografia oraz aneks, zawierający między innymi kwestionariusze ankiety kończą książkę.

Publikacja Krzysztofa Polaka nie jest książką łatwą. Jej lektura – zwłaszcza część teoretyczna – wymaga skupienia. Warto jednak poświęcić nieco czasu, aby poznać i zrozumieć poszczególne elementy budujące kulturę szkoły.

Zagrożenia w sieci Internet / Agnieszka Korusiewicz. – Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2007. – (Warsztaty Dydaktyczne ; 11)

Brian – pierwszy wirus komputerowy został wykryty w 1986 roku. Przenoszony był pomiędzy pojedynczymi komputerami za pomocą dyskietki. Od tamtej chwili upłynęło sporo czasu, a upowszechnienie Internetu spowodowało, że rozprzestrzenianie się „złośliwego” oprogramowania przybrało charakter masowy. Zasięg szkodliwego działania wirusów (i nie tylko wirusów) przenoszonych na dyskietkach i rozsyłanych poprzez pocztę elektroniczną, jest nieporównywalny. Poza tym w miejsce ludzi piszących wirusy dla zabawy, pojawili się krakerzy nastawieni na wyrządzanie szkód i wykradanie poufnych danych, często dla osiągnięcia korzyści finansowych. Powstały także nowe typy programów szkodzących komputerom: konie trojańskie, oprogramowanie szpiegowskie... Właśnie tym i wielu innym zagrożeniom, czyhającym na użytkownika Internetu, poświęcona jest książka Agnieszki Korusiewicz.

Otwiera ją krótka historia Internetu i charakterystyka podstawowych jego usług. Następnie autorka omawia budowę, sposoby i skutki działania licznych odmian wirusów, koni trojańskich i programów szpiegujących, podaje ich przykłady. Charakteryzuje także sylwetkę krakera (nazywa go „złym hakerem”), cele i metody jego działania. Omawia sześciopozomowy model ataku, sposoby przechwytywania haseł i omijania zabezpieczeń. Wskazuje jakie mogą być objawy włamania. Po scharakteryzowaniu możliwych zagrożeń autorka daje wskazówki, jak zabezpieczyć komputer i znajdujące się na nim dane. Jednak już na wstępie zaznacza, że jedynym pewnym zabezpieczeniem jest odcięcie komputera od sieci. Omawia więc ogólne zasady bezpieczeństwa, czyli odpowiednie skonfigurowanie przeglądarki, zachowanie ostrożność przy odbieraniu poczty elektronicznej czy otwieraniu załączników. W dalszej części charakteryzuje programy antywirusowe, antyszpiegowskie i antyreklamowe (ich budowę, zasady działania, możliwości, daje przykłady takich programów). Osobny podrozdział poświęca tzw. rootkitom, programom, które same w sobie nie powodują zniszczeń, ale służą do ukrywania wirusów czy koni trojańskich, a więc, jak wykryć i usunąć rootkita, jak się przed nim chronić. Autorka nie omija także problemu bezpieczeństwa transakcji internetowych (któż z nas nie robił internetowych zakupów?). Omawia rodzaje stosowanych zabezpieczeń (m.in. podpis elektroniczny), porusza problem

poufności przesyłanych informacji (szyfrowanie danych – protokół SSL). Sporo miejsca poświęca zaporom sieciowym (firewall). Wskazuje darmowe firewall'e programowe i sprzętowe oraz ich możliwości. Podkreśla jednak, że najlepszym zabezpieczeniem jest świadomość zagrożeń i rozsądne korzystanie z sieci. Ostatni rozdział dotyczy ogólnych zasad bezpieczeństwa danych w bibliotekach. Autorka wskazuje na konieczność ograniczenia dostępu niepowołanym osobom do urządzeń (serwera), ochronę danych poprzez przyznanie loginu i hasła każdemu uprawnionemu pracownikowi. Zaznacza jeszcze raz, że brak wiedzy i świadomości zagrożeń może kosztować tyle samo, co drogie zabezpieczenie. Książkę zamyka bibliografia (obok wydawnictw zwartych i artykułów z czasopism, także strony internetowe) oraz słowniczek podstawowych pojęć.

Ta niewielka objętościowo książka stanowi kompendium wiedzy na temat zagrożeń i bezpieczeństwa danych w sieci. Czytelny układ poszczególnych rozdziałów, podsumowania dokonywane po każdym zagadnieniu doskonale porządkują wiedzę. Podane adresy stron internetowych pozwalają na czerpanie nie tylko aktualnej wiedzy z zakresu tej tak dynamicznie rozwijającej się dziedziny, ale i dają możliwość korzystania z bezpłatnego oprogramowania zwalczającego wirusy i inne „złośliwe” programy. Książka dla każdego... użytkownika sieci Internet.

Opracowała Katarzyna Drogoś
nauczyciel-bibliotekarz,
kierownik Wydziału Opracowania Zbiorów
PBW w Katowicach

**RELACJA FOTOGRAFICZNA Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„ROLA BIBLIOTEKI W KSZTAŁTOWANIU SPOŁECZEŃSTWA WIEDZY”**

**mgr Kazimiera Michalak - Wicedyrektor PBW,
pomysłodawca konferencji**

ZAPROSZENI GOŚCIE

prof. zw. dr hab. Jan Malicki

prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczyk

prof. dr hab. Włodzimierz Goriszowski

uczestnicy konferencji

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
im. Józefa Lompy

ul. kard. St. Wyszyńskiego 7, 40-132 Katowice
tel. 32 258-57-84, 32 258-38-38, tel./fax 32 258-18-15
e-mail: biblioteka@pbw.katowice.pl

Godziny otwarcia:

WYPOŻYCZALNIA

poniedziałek – piątek 9.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

CZYTELNIA

poniedziałek – piątek 8.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI MULTIMEDIALNEJ

poniedziałek, piątek 9.00 – 15.00
wtorek – czwartek 9.00 – 17.00
sobota 8.00 – 14.00 (pierwsza w miesiącu)

WYDZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH - ZBIORY AUDIOWIZUALNE

poniedziałek, środa, piątek 8.00 – 14.30
wtorek, czwartek 10.00 – 17.00